

יהדיו

ארגון נוער

ירחון פעילות חודשי

ארגון הנוער 'יהדיו'

נושא החודש:

מידות טובות

משרד ראשי: רחוב גבעת שאול 27, גבעת שאול, ירושלים

טלפון: 077-40-50-813 פקס: 153-524-236-122

דוא"ר: office.yachdav@gmail.com

מזכ"ל התנועה: אילן קוסמן

סמזכ"ל התנועה: ישראל שילה

ניהול תוכן: מקסים עובדיה

כותב תוכן: ראובן מילצקי office.yachdav@gmail.com

עריכה: מרדכי רוזנברג

גרפיקה: שלומית כהן - סטודיו דינמי

dinami20.studio@gmail.com

© כל הזכויות שמורות לארגון הנוער 'יחדיו'

הממנה על תחום המוגנות ביחדיו: הרב מוטי זולברג יעץ חינוכי.

נתן לפנות ישירות להתייעצות או דיווח בכל עניין לטלפון 054-5773002 או למייל: mottizol@gmail.com

ירחון פעילות
חודש אלול - תשרי תשפ"ג

נושא החודש:

מידות טובות

מותאם לגילאי יסודי

יחדיו
ארגון נוער

ירחון פעילות 'יחדי' | נושא החודש: מידות טובות

ולסיום, נשמח יחד כמו שבן תורה שמח, לקראת חג השמחה - חג הסוכות.

רקע לנושא:

המידות שלנו, הן מה שמגדיר אותנו, הן מעצבות את האישיות שלנו וכל ההתנהגות שלנו נובעת מהן. עבודת המידות זו עבודה לכל החיים, בכל מצב, ובפרט בחודש אלול.

מטרות הנושא:

דיון משותף, לימוד ופעילות סביב עבודת המידות, ישרישו בקרב החניכים את הצורך הקבוע בשיפור המידות, ובקניית דרכי ישר לחיים של בן תורה.

מידות טובות.

מידות טובות זה נושא ענק ורחב, אז מה ניקח לנו מתוכו?

הנה:

נכיר ונשנן יחד מהו ארגון 'יחדי', מה מטרתו, ומה הם עשרת הדיברות שלנו. נבין שדרך ארץ, זו הדרך להיות בן תורה. נלמד איך בן תורה משלב תורה עם חסד. נברר מהי הוגנות וישר.

נכיר את מעלת מידת העין טובה - יסוד המידות הטובות, מול הקנאה ההרסנית.

נדבר על דיבור נקי, מכובד ומתאים לחניך 'יחדי'.

נתחזק יחד לקראת יום כיפור, עם ההבנה כמה נעים ומשחרר לסלוח.

נשנן ונזכור את שלושת ה'דגלים' שלנו:

1. לחוות חיי תורה מתוך שמחה ואושר.
2. לקחת אחריות על עצמינו ועל העתיד שלנו.
3. לשאוף להצליח ולנצל את הפוטנציאל שלנו.

וכמובן - את 'עשרת הדיברות' שלנו ב'יחדי':

1. יש מקום לכולם!
2. להיות בן תורה אמיתי!
3. לשמוח במצוות!
4. לקחת אחריות על עצמי וסביבתי.
5. להאמין ביכולת שלי להצליח!
6. אלימות? לא אצלנו!
7. כבוד אחד לשני.
8. הקשבה למדריכים.
9. כבוד למבוגרים ולמחנכים.
10. דוגמה אישית: להיות יחדינוק זה מחייב!

יום פעילות חודשי:

יערבב סליחות או 'סוכות יחדין'

יום פעילות חודשי, הוא יום בו כל הסניפים בארץ מבצעים פעילות באותו נושא, כאשר כל סניף בוחר את אופי הפעילות המדוייק המתאים לו. בחודש זה יש לנו 2 אופציות לבחירה. אופציה א': נקדיש יום פעילות מיוחד לערב סליחות עם החניכים. אופציה ב': תחרות בניית סוכה כשרה, בדגש על שיתוף פעולה.

אופציה ב' סוכת יחדין

נערוך תחרות הכנת סוכה כשרה אמיתית, מחומרים שנבחר יחד. אפשר לערוך זאת כתחרות קבוצות בתוך הסניף, ואפשר להתאגד כמה סניפים לתחרות אחת.

אופציה א' ערב סליחות

- להלן מספר דוגמאות לפעילות כזו, בחרו אחת מבין האפשרויות הבאות:
- נסיעה משותפת של כל חניכי הסניף לסליחות ב'שיבת 'אור החיים' בירושלים.
 - התארגנות לנסוע לסליחות בכותל המערבי [כמובן רק באישור בכתב מההורים ובכפוף לכללי הבטיחות והמוגנות של יחדין, ועם אישור מהנהלת יחדין].
 - 'זיץ' מיוחד ומושקע, עם גיטרות וכדו', בו נשיר שירי סליחות ושירי אלול.

יש לצלם ולשלוח לנו את התמונות. שלושת הקבוצות/הסניפים הזוכים, יזכו בפרס מיוחד.

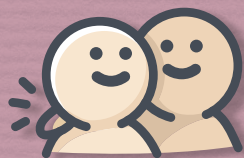
בהצלחה!

אנו מצפים לקבלת מכב מסוב ותמונות של יום הפעילות.

תוכן עניינים

2	יום פעילות חודשי 'ערב סליחות' או 'סוכת יחדיו'
5	מערך 1 תעודת הזהות של יחדיו
13	מערך 2 שנה חדשה: דרך ארץ קדמה לתורה
21	מערך 3 הוגנות וישרות
29	מערך 4 "תורת חסד"
37	מערך 5 עין טובה - תרופת פלא לקנאה
45	מערך 6 קנאת סופרים תרבה חכמה
53	מערך 7 נאמנות וחברות
59	מערך 8 הבולם פיו בשעת מריבה
67	מערך חגיגי ימים נוראים: הסיפוק שבסליחה
77	מערך חגיגי סוכות: השמחה האמיתית - יחדיו!

מערך 1

תעודת הזהות של 'יחדיו'

שלום יחדיוניקים! נעים להכיר: אנחנו חברים בארגון הנוער 'יחדיו',
ברוכים הבאים לחניכים החדשים! וברוכים הנמצאים הותיקים.

מה זה 'יחדיוניק'? מכירים את שלושת היסודות: "בן תורה, לוקח
אחריות, שואף להצליח"!!

יפה. אבל רגע, זה לא הכל.

בואו נבין מה זה אומר לנו, ומה אנחנו אמורים לעשות עם זה.
נשמע מה אנחנו מצפים לחוות השנה בארגון, ולמה הארגון מצפה
מאיתנו.

הבה ניכנס 'יחדיו' לעולם ה'יחדיוניקים' המקסים!

שאלות לדיון:

1. מה זה 'יחדיו' בשבילכם?
2. מה אתם מצפים שנעשה יחד השנה?
3. מה מיוחד ב'יחדיוניק' יותר מכל ילד?

תשובה

נעים להכיר: שלושת הערכים שלנו:

בן תורה - חיי תורה הם ה'לב' של 'יחדיו', זה חלק מאיתנו, כיף לנו להיות בני תורה, ואנו גאים בזה. במהלך השנה נערוך פעילויות הממחישות את החוויה של להיות בן תורה.

למשל, עשינו בעבר חוויה מרתקת מאוד של הכנת סלט לשבת, היה ממש מרגש לראות איך כולם התגייסו לכבוד שבת קודש. שרנו זמירות שבת יחדיו, ואף הלכנו לקנות ממתק לשבת!

לוקח אחריות - ב'יחדיו' החניכים הופכים להיות נערים בוגרים, שחושבים על הסביבה ולוקחים אחריות על מעשינו ועל עתידנו.

למשל, עשינו כמה פעילויות של התנדבויות בקהילה, חלוקת סלי מזון לנוקמים, ביקור במחלקות ילדים בבתי חולים ועוד.

שואפים להצליח - אצלינו אין אף ילד חלש! כולם חזקים במשהו! אחד בלימודים, אחד בשירה, אחד בארגון וכדו'. נתחזק כל אחד בכישרונות הייחודיים שיש רק לו. נדע איך להתרומם ולהאמין בעצמינו, לסמן מטרות ואתגרים - ולכבוש אותם.

למשל, היה בארגון חניך שהיה ילד שכולו בעיות ומריבות, אף אחד לא העריך אותו בכיתה. אבל כשעשינו תחרות 'מאסטר שף' הכנת מאכלים מיוחדים, הוא התגלה כאומן של ממש בבישול, וזכה במקום הראשון! הוא כל כך התחזק מזה! מאז, הוא השתפר לעין ערוך בלימודים ובחברה ובכל תחום!

לקראת נושא החודש שלנו, חשוב שנחדד משפט אחד המסכם בתוכו את החלק הגדול והמשמעותי מ'התורה' של יחדיו:

יחדיוניק לא חושב רק על עצמו!

בזה מתבטא ההבדל בין יחדיוניק אמיתי לשאר הילדים.

זו ההתנהגות של **בן תורה** אמיתי,

זו המשמעות של **לוקח אחריות**,

וזו גם הדרך **לשאוף ולהצליח!**

תיאום ציפיות:

ארגון 'יחדי' יעניק לנו השנה מגוון פעילויות, ימי כיף, משחקים, טיולים וממתקים. חשוב שנבין כבר מעכשיו, כי כל הפעילויות הללו נועדו בשבילכם החניכים. להחכים, ללמוד ולהתקדם אל המטרות.

לכן, בכל פעילות ובכל הזדמנות נביט ימין ושמאל, נבחין בחבר שנדחק הצידה, נאתר ילד שמתקשה להשתלב, ונסייע לו.

כי אין חווייה אמיתית בלי חוויית ה'שותפות' של כולם. בלי חוויית ה'ביחד' - חוויית ה'יחדי'.

לכן כל מה שאנו נעשה השנה: נאזין לסיפורים, נשחק במשחקים מרתקים, נאכל ממתקים וכמובן גם נצא לטיולים, הכל-הכל יהיה: 'יחדי'. ביחד.

ב'יחדי' אין אלימות. אין ניבול פה. אין לשון הרע מאחורי הגב. מתנהגים בכבוד זה לזה, וכמובן למדריכים. ב'יחדי' משאירים את ה'אגו' בחוץ. כולם שותפים של כולם, וכולם חושבים על כולם.

זה הכיף האמיתי!

מדריך יקר!

כאן ההזדמנות שלך לרתוות את הכללים של הסיני, לוודא שכולם מכירים אותם ומבינים אותם, וכדאי מדי פעם לשוב ולשם אותם, ואפילו לתלות על דף במקום בולט.

בהצלחה!

מקבץ סיפורים מרתקים מהשטח | יחדיוניקים מעוררי השראה!

1.

סיפור שארע לא מזמן: ילד באחד מתלמודי התורה בו יש סניף יחדיו, הסתבך במריבה טיפשית שהלכה והידרדרה, עד שילדים התנהגו כלפיו ברשעות, ופשוט שפכו גביע לבן על כסאו בכיתה...

הילד נפגע כל כך, עד שלא הסכים ללכת ללימודים! הוא הרגיש ששונאים אותו, רודפים אותו ומציקים לו, ופשוט לא היה מסוגל לצאת מהבית וללכת ללימודים, למקום ממנו הוא חושש ופוחד.

עד שהשמועה הגיע אל מדריך 'יחדיו' באותו תלמוד תורה. המדריך דן עם החניכים אודות המקרה, והציף בפניהם את המצוקה האיומה של הילד, ואת הקרע שצריך לתפור במהרה.

החניכים שמעו, חשבו והבינו.

ואז קמו כמה יחדיוניקים יקרים, ומיוזמתם הלכו ברגל לביתו של הילד הפגוע, קנו לו ממתקים, וביקשו ממנו סליחה בשם הפוגעים. הם ממש ישבו ופיסו אותו, עד שהתרצה וחיך.

כמובן שדיברו גם עם הפוגעים, והסבירו להם את חומרת מעשיהם וכמה עליהם לתקן ולשנות.

הילד חזר בשמחה ללימודים, ופתח דף חדש ונקי.

ההורים של הילד הנפגע מאוד התפעלו מהאחריות של החניכים, והאכפתיות שלהם לבנם יקרים.

שימו לב, החניכים הללו גילו אחריות ופעלו כמצופה מהם גם מחוץ למסגרת 'יחדיו', כי זה יחדיוניק אמיתי! אכפת לו, והוא לוקח אחריות ופועל לשנות לטובה!

2.

בתקופת הקורונה, התרחש סיפור מרגש מאוד באחד הסניפים שלנו.

היה זה כשדיברו בסניף על חשיבות הנתינה וההתנדבות.

באותו סניף, החליטו המדריכים והחניכים לצאת למבצע חלוקת אוכל ומתנות לקשישים ומבודדים. לאחר שקיבלו את שמם מהעירייה, עברו החניכים מבית לבית, חילקו מתנות, אוכל ופתקים עם משפטים יפים, למבודדים וקשישים.

באחד הבתים בו גר קשיש, נתקלו החניכים והמדריך בבית מוזנח מאוד, ברמה כזו שקשה להבין איך בן אדם יכול לגור שם.

חברי הסניף כאבו את המצב. הם דנו ביניהם מה ניתן לעשות וכיצד אפשר לשפר, עד שלבסוף נטלו את אישור ההורים, ויצאו עם המדריכים למבצע שיפוץ זריז לבית.

במשך שעות ארוכות הם ניקו, הבריקו, חידשו, הבריגו, הדביקו וצבעו. הבית קיבל פנים חדשות, והקשיש היה מאושר, הוא זרח משמחה והודה להם.

אשרינו שזכינו בכאלו חניכים!

3

סיפור נוסף טרי מהחורף האחרון, מאחד מסניפי הדרום:

אמא של אחד החניכים לא היתה מודעת לכך שהילד שלה היה דחוי מבחינה חברתית, עד כדי כך שהיה עליו סוג של 'חרם' בכיתה [תופעה חמורה ביותר, שילדים לפעמים לא מבינים עד כמה היא קשה].

האמא רק הבחינה שהילד קם בחוסר חשק, לא רוצה ללכת לתלמוד תורה, וכל יום יש לה איתו מריבה חדשה ומסע שכנועים עד שהוא יוצא מהבית.

לאור זאת, היא ביקשה מהמדריך לדבר בפעילויות עד כמה חשוב לקחת אחריות על עמידה בזמנים, ועל הגעה בזמן לת"ת, ואולי כך הבן שלה יתעורר להשתפר בזה.

המדריך רשם ביומנו, לדבר על כך בהזדמנות הקרובה.

אך טרם הספיק המדריך לדבר על כך, הילד הזה נבחר להיות 'מנטור'.

באותו סניף, חילקו המדריכים את החניכים ל-4 קבוצות, ולכל קבוצה היה את ה"מנטור" שהוא יו"ר הקבוצה.

זהו תפקיד חשוב שמקנה לחניך אחריות על ניהול הקבוצה, הוא מוכרח להתאמן לדעת איך להוביל קבוצה בחכמה, בתבונה ובצורה שכולם יהיו איתו. יש לו סמכות ואחריות, והוא מודד האם הצליח או שעליו להשתפר...

במקרה של הילד שלנו, ברגע שהוא נבחר להיות מנטור, לחברי הקבוצה השתלם

לשתף איתו פעולה ולהיות קבוצה טובה, מגובשת וממושמת, כך יוכלו להשיג ניצחון בתחרויות, נקודות ופרסים...

ופתאום, כבר לא היה עליו חרם ובעיות עם החברה.

לאחר כמה מפגשים אמא שלו התקשרה ואמרה "רציתי להודות לכם שפעלתם, חיזקתם ודיברתם על האחריות לקום מוקדם בבוקר... ב"ה חל שינוי מהותי, הוא קם בחשק רב, הולך לת"ת בזמן וכל זה מבחירתו ורצונו האישי וללא ההפצרות שלנו כל בוקר... וב"ה זה משפיע על החלק הלימודי בכיתה מאוד".

הסביר לה המדריך, כי כלל לא דיבר על כך בסוף... רק שהילד שלה הפך למקובל חברתית, וכבר לא היה לו את חוסר החשק והמוטיבציה ללכת לתלמוד תורה בגלל הבעיות החברתיות שלו...

כמה מרגש!

4.

חניכים של יחדיו, לרוב, גם כשנבצר מהם להגיע בבוקר לתלמוד תורה, על פעילות יחדיו הם לא מוותרים!

וכך בשעה שהלימודים מסתיימים וכל הילדים יוצאים לביתם, הם דווקא נכנסים פנימה... כדי לא להפסיד את הפעילות.

לאחרונה היה מקרה מיוחד ביותר. היה זה ביום ראשון, יוסי [שם בדוי] נסע יחד עם משפחתו לשבת לצפון הארץ. הם נשאו ללון בצפון במוצאי שבת, על מנת לחזור ביום ראשון בניחותא לשגרת השבוע.

הם הגיעו חזרה לעיר ביום ראשון בשעה 15:30, לאחר נסיעה ארוכה של כמה שעות, ויוסי ביקש לרדת בת"ת, כי בדיוק עכשיו מתחילים את פעילות יחדיו...

כשנכנס, התנצל שאיחר בדקות ספורות כי הרגע הגיע מהצפון...

אשרינו שזכינו להיות חלק מארגון חשוב זה!

הפעלה | עשרת הדיברות של יחדיו

משפט פתיחה:

את שלושת הדגלים שלנו כולם מכירים... אבל מהן עשרת הדיברות שלנו? הבה נכיר אותן!

הסבר כללי:

החניכים מחזיקים דפים עם חלקי משפטים, ונעמדים זה לצד זה כדי להשלים את המשפטים.

חומרים נדרשים:

- 35 דפי A4.
- טושים כהים עבים.

הסבר מפורט בשלבים:

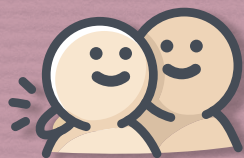
1. כל החניכים נעמדים במעגל.
2. המדריך כותב על כל דף מילה אחת מ'עשרת הדיברות' של יחדיו. ס"ה 35 מיילים.
3. אח"כ נחלק לכל אחד דף אחד עם מילה. כל אחד מחזיק את הדף כמו שלט, כדי שכולם יראו.
4. כל אחד בתורו [אפשר להגדיל מי הראשון, או להתחיל לפי א-ב] בוחן את הדף שלו, ומנסה לנחש מה המשך אחריו, או מה כתוב לפניו, ואז הוא נעמד ליד החניך המתאים כדי למלא את המשפט.
5. כך בכל שלב, כל ילד נעמד ליד המילים המתאימות, עד שנוצרים לכולם המשפטים שיוצרים יחד את 'עשרת הדיברות' של יחדיו!
6. אם יש ויכוח, כל חניך רשאי להחליט מה נראה מתאים לפי דעתו, ולעמוד היכן שהוא חושב.
7. אם שנים חושבים שהם המשך של מילה אחת, שניהם יעמדו שם. ואז אחרי שסיימו סבב ראשון אצל כל החניכים, מתחילים סבב שני, ובסיבוב הזה כל חניך

- יוכל לתקן את מה שחשב בסבב הקודם.
8. אם גם בסבב השני הויכוח לא יוכרע, המדריך יכריע.
9. אם יש יותר שלטים מחניכים, כדאי לערוך בהתחלה רק כמה דיברות, ואחרי שהן שלמות להמשיך לדיברות הבאות.

מה הן עשרת הדיברות של 'יחדיו'?

1. יש מקום לכולם!
2. להיות בן תורה אמיתי!
3. לשמוח במצוות!
4. לקחת אחריות על עצמי וסביבתי.
5. להאמין ביכולת שלי להצליח!
6. אלימות? לא אצלנו!
7. כבוד אחד לשני.
8. הקשבה למדריכים.
9. כבוד למבוגרים ולמחנכים.
10. דוגמה אישית:
להיות יחדיוניק זה מחייב!

מערך 2

שנה חדשה: דרך ארץ קדמה לתורה

מיהו אדם טוב? מה ההגדרה של תלמיד איכותי? מה מצפים מאיתנו? לכל השאלות הללו תשובה אחת: "להיות בן אדם". יש מבטאים זאת בידיש: "להיות מענטש".

היום נדון בחשיבות ההשקעה במידות האדם ובתיקון דרכיו. כי עוד לפני שנצלול אל ים התורה, בראשית דרך העבודה ביראת שמים, עלינו לטפל במידות שלנו, ובראשן - דרך ארץ, התנהגות נאותה. להשקיע כל יום בחיים מאמץ משמעותי בתיקון האישיות ובשיפור המעשים שבין אדם לחבירו. כך, נדע שאנחנו על המסלול הנכון!

שאלה לדיון

1. מדוע 'דרך ארץ קודמת לתורה', הרי 'תלמוד תורה כנגד כולם'?
2. מדוע חשוב לדעת את זה בתחילת השנה?
3. מה הקשר בין חודש אלול ל'דרך ארץ', ובין אלול לתחילת שנת הלימודים?

תשובה

ע"ס לב

למושג 'דרך ארץ', יש בלשון התנאים והאמוראים שני פירושים: לפעמים הכוונה למלאכה, עסקים ופרנסה, שדרך כל יושבי הארץ לעסוק בהם כדי להתקיים. ולפעמים הכוונה לנימוסים והליכות, כמו שאמורים "להיות בן אדם", לנהוג בדרך שאקובלת ונוחה עבור יושבי הארץ, להיות חיובי לסביבה ולחברה.

אנו היום נתמקד בפירוש השני ל'דרך ארץ' [שזהו הפירוש המקובל בדרך כלל כפי כולנו]: נימוסים, הליכות ומידות טובות.

מהי דרך ארץ:

מידת "דרך ארץ" ראויה לכל אדם, ובפרט לבני תורה השואפים לצמוח תלמידי חכמים. לתלמיד חכם, יש הנהגות מיוחדות המתאימות לאדם נעלה כמותו, ועבורו מידת ה'דרך ארץ' מחייבת יותר.

כמובן שהנהגות אלו ראויות לכל מי ששואף להיות בן תורה... ובפרט לנו - היחידוניקים!

הנה מעט מדברי הרמב"ם (הלכות דעות פרק ה):

"כשם שהחכם ניכר בחכמתו ובדעותיו והוא מובדל בהם משאר העם, כך צריך שיהיה ניכר במעשיו במאכלו ובמשקהו... ובדבורו ובהילוכו ובמלבושו ובכלכלו דבריו ובמשאו ובמתנו, ויהיו כל המעשים האלו נאים ומתוקנים ביותר, כיצד? תלמיד חכם לא יהיה גרגרן אלא אוכל מאכל הראוי להברות גופו, ולא יאכל ממנו אכילה גסה, ולא יהא רודף למלאת בטנו... כשהחכם אוכל מעט זה הראוי לו לא יאכלנו אלא בביתו על שולחנו,

ולא יאכל בחנות ולא בשוק אלא מפני צורך גדול, כדי שלא יתגנה בפני הבריות".

כך מגדירים חז"ל את מידת הדרך ארץ (יומא פו, א):

"ואהבת את ה' אלקיך - שיהא שם שמים מתאהב על ידך, שיהא אדם קורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים, ויהא משאו ומתנו באמונה, ודיבורו בנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו? 'אשרי אביו שלמדו תורה! אשרי רבו שלמדו תורה! אוי להם לבריות שלא למדו תורה, פלוני שלמד תורה ראו כמה נאים דרכיו! כמה מתוקנים מעשיו!' עליו הכתוב אומה, 'ישראל אשר בכך אתפאר'".

קדימות ה"דרך ארץ" לתורה, ולתחילת השנה:

צבעי, משתמש בדלי ומברשת לצורך עבודתו. מכונאי רכב, זקוק למנוף הרמה [ליפט]. לכל מלאכה דרושים כלי עבודה, שבלעדיהם אי אפשר להתחיל במלאכה. כך גם לתורה ישנם כלי עבודה שהם ההכנה העיקרית ללימוד התורה, ובלעדיהם אין התורה נקנית אצל הלומד, כלי עבודה אלו הם המידות הטובות, ובראשן 'דרך ארץ'. האדם הבא ללמוד תורה, זקוק לכלים אלו.

זוהי גם הסיבה שצריך לדעת זאת היטב כבר בתחילת השנה לפני שאנו צוללים לעומקה של תורה, להפנים כי המידות והדרך ארץ, הם הכלי היחיד שאיתו נוכל ללמוד טוב.

כידוע המידות הטובות אינן מופיעות כחלק מתרי"ג המצוות, וזה מפני שהמידות הטובות הן הכנות עיקריות למצוות עצמן, הן **קדמו לתורה**. לכן, המידות הרעות קשות יותר מהעבירות עצמן, כי הן מרחיקות את האדם חלילה מדרך התורה ומצוותיה.

בדברי הגר"א בספרו אבן שלמה (פרק א', א-ב) מבואר ש"כל עבודת ה' תלוי בתיקון המידות, שהם כמו לבוש להמצוות וכללי התורה, וכל החטאים מושרשים במידות. עיקר חיות האדם הוא להתחזק תמיד בשבירת המידות, ואם לאו למה לו חיים".

כך מבאר זאת מרן החזון איש (אגרות חזו"א ח"א אגרת ג') "אמרו רז"ל "אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה. המיתה האמורה כאן היא הנטיה מפשוטן של החיים - לעומקן של החיים, לתוך התוכן של החיים. כל שהאדם מרבה בשבירת המידות - מרבה חיים, כי שבירת המידות היא הריגת החיים השטחיים. ומיתה של היצר, הממלא כל הגוף, היא החיים המוליכים בדרכה של תורה".

עתה נוכל להבין את החומרה הרבה שמייחסים חז"ל למידות הרעות, כמו שאמרו "כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה" וכן אמרו על מי שיש בו גסות הרוח שהוא ככופר

בעיקר וכו'. וכך גם לצדו השני של המטבע, כמו שאמר רבי פנחס בן יאיר (בסוף מסכת סוטה) על ענוה ושפלות שהן המביאות לדרגת רוח הקודש, וכן: "איזהו בן העולם הבא? כל שהוא ענותן ושפל ברוך". חז"ל החשיבו את ענין המידות הטובות, כי הן היסוד וההקדמה לכל המצוות.

מה הקשר בין חודש אלול לתחילת שנת הלימודים ולדרך ארץ?

הקב"ה 'סידר' לנו ברוב רחמיו, שלפני חודש רציני כזה, נצא לחופש ונטייל, נאגור כוחות ונגיע רעננים לתחילת שנה חדשה, ויהיו לנו כוחות להתחדש ולהשתנות לטובה. כי חודש אלול, הוא הזמן להשתנות ולעבוד על המידות שלנו...

חודש אלול מגיע אחרי שצברנו זמן רב לטיולים, מנוחה והתרעננות. ועכשיו - קדימה לעבודה! קדימה אל תיקון המידות שלנו! כך תיפתח לנו שנה חדשה מוצלחת ומיוחדת.

חודש של הזדמנויות!

רבים נרתעים מהמילה "אלול". החודש הזה מזכיר להם חטאים, תשובה ובכיות בתפילה. אבל חברים, אנחנו כבר גדולים, הגיע הזמן לפקוח עיניים ולהבין שתשובה היא הזדמנות ולא מכשול. תשובה היא בעצם החזרה שלנו אל עצמינו! ההזדמנות שלנו להיות מה שאנחנו באמת רוצים, להתגבר על המכשולים ולנצח בחיים!

הרי מהו חטא? חטא הוא רגע בו לא היה לנו מספיק כוח לנצח, לא הצלחנו לפעול כפי שרצינו, אלא פעלנו בחוסר אונים, ידענו שאנחנו נופלים ומפסידים, אבל לא היה לנו כוח לשנות ולהשתנות...

עכשיו, בחודש אלול, הקב"ה כאן, מושיט לנו יד ומציע - בואו אלי! תבדקו איך תוכלו לשנות לטובה ולהתחיל לנצח ולהצליח, ואני כאן כדי לעזור לכם ולקבל אתכם הכי קרוב שיש!

כמו שכתב האר"י הקדוש בספרו 'עץ הדעת טוב': "ועיקר התשובה הזו להיותה מקובלת בראש חודש אלול... כי אז תפילתך נשמעת ושערי תשובה פתוחים, כמו שכתוב 'דרשו השם בהימצאו' ובסוד 'אני לדודי ודודי לי' ראשי תיבות אלול, כי אז נהפך הקב"ה לידיד ואוהב אל האדם השב בתשובה".

חודש אלול - הוא ההזדמנות שלנו!

סיפור 1 | האמת של רבי עקיבא לתלמידיו

סיפור מחז"ל במסכת דרך ארץ רבה (פרקי בן עזאי פ"ה ה"ב, בהתאמת לשון לשפתינו):

"מעשה ברבי עקיבא שעשה סעודה לתלמידיו, הביאו לפניהם שני מאכלים אחד חי ואחד מבושל. תחילה הגישו לפניהם קלח של כרוב.

בא הראשון אחז את הקלח בידו וניסה לתלוש, כשראה שלא הצליח לתלוש, עזב את הקלח ואכל את הלחם לבד. לאחריו בא תלמיד אחר שלא היה בעל נימוס ודרך ארץ, אחז את הקלח בשתי ידיו ונשכו בשניו.

אמר לו רבי עקיבא: לא כך עליך לעשות! היה לך להניח את עקב הרגל שלך על הכרוב שבקערה, וכך לתלוש ביד [כמובן שזו הערה מרומזת על מה שעשה התלמיד, שנהג ברעבתנות, והריחו כמו מי שמניח את רגלו בתוך הקערה...].

לאחר מכן הביאו לפניהם מאכל מבושל ושבעו כולם.

אמר להם רבי עקיבא: בני, כל זאת לא עשיתי אלא כדי לבדוק אם יש בכם מידת דרך ארץ, אם לא" [שהיה עליהם להמתין לאוכל המבושל ולאכול עמו את הפת].

! תובנה:

לימוד גדול לומדים אנו ממעשה זה:

- א. אם התנא הגדול ראה צורך לחנך לדרך ארץ את תלמידיו שהיו בעצמם גדולים בתורה, כמה מוטלת עלינו החובה לחנך את עצמינו לדרך ארץ ומידות טובות.
- ב. החינוך לא נעשה באמצעות דרשות בלבד, רבי עקיבא עורך להם מבחן מעשי כדי לבחון עד כמה נדרש עדיין לחנכם לדרך ארץ.
- ג. רבי עקיבא לא נזף ולא געה, בהערה עקיפה ומחוייכת, בה הוא מציע לו להניח את רגלו בתוך הקערה, לומד התלמיד כי התנהגותו הייתה מגוחכת וחסרת דרך ארץ.
- ד. גם בשעת האכילה, עלינו לזכור שאנו בני תורה, ולנהוג בדרך ארץ, בעדינות ובתבונה.

סיפור 2 | באטריות או בסוכה...

פעם ישב בערל'ה בסוכה של האדמו"ר, יחד עם שאר החסידים. הגישו לפניהם קערות אטריות, והחסידים אכלו לשובע נפשם.

בערל'ה היה רעב מאוד, ושמח כל כך שסוף סוף יש משהו טוב לאכול. הוא לקח קערת אטריות בהתלהבות, החל לאכול במרץ, אך לפתע פילחה זעקת הרבי את אוזניו:

חסידים, צריך להיות בסוכה!!!

בערל'ה הרים עיניים תמהות, הביט בסכך שמעל ראשו, ולא הבין מה רוצה הרבי. האם מישהו אכל מחוץ לסוכה? כך הוא כך, הוא המשיך לאכול.

ואז זעק הרבי: "חסידים! צריך להיות בתוך הסוכה, לא בתוך הקערה!"...

! תובנה

הרבי מזכיר לנו, שאנחנו בני מלכים, האוכל משמש אותנו כדי להיות בריאים, לא ראוי לנו להיות 'בתוך הקערה' ולאכול ברעבתנות...

הפעלה | "קלח של כרוב"

משפט פתיחה:

הבה נתנסה באכילה מנומסת בדרך ארץ, כלקח מסיפורו של רבי עקיבא:

הסבר כללי:

תחרות אכילה 'כמו נסיך'.

חומרים נדרשים:

- צלחות עמוקות.
- מי שתיה.
- כפות.

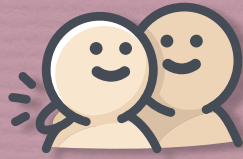
הסבר מפורט בשלבים:

1. מתחלקים לזוגות, כל זוג בתורו מתיישבים זה מול זה, כל אחד מקבל צלחת, ובה מים (בכמות של כוס אחת), וכף.
2. המשימה שלנו: לאכול את ה'מרק', בלי להתכופף אליו. שימו לב! אנחנו נסיכים, לא נכופף עצמינו לאוכל, אלא האוכל יבוא אלינו.
3. נמנה שלושה שופטים, שיתבוננו בכל זוג.
4. מישהו התכופף? ממלאים לו את הצלחת חזרה.
5. למישהו נשפך מים? ממלאים לו את הצלחת חזרה.
6. מי שסיים את כל המים ראשון, ניצח.
7. אפשר להמשיך וליצור תחרות בין כל המנצחים, הפעם על אכילה בפה סגור. נניח לפני כל אחד כמה וופלים או בייגלה, הראשון שיסיים הכל בלי שפתח את הפה אפילו פעם אחת במהלך האכילה, ניצח. כמובן, אין לאכול יותר מוופלה אחד בפעם אחד, כי זה לא דרך ארץ...

תובנה:

להיות בן מלך זה מקצוע. נתאמן ונתרגל לאכול, לשוחח, לשחק ולחיות תמיד בנימוס ובדרך ארץ.

מערך 3

הוגנות וישרות

הבסיס לחיי תורה נכונים, חיי חברה מוצלחים, חיי משפחה מלאים וחיים טובים באופן כללי - זה הישר והאמת!
עוד לפני קבלת התורה, קודם שהתחייבו באי עולם במצוות, כל בן אנוש היה מחוייב לחיי מוסר, ישר והוגנות זה לזה.
אז בואו נבדוק, מהיכן מגיע הישר? האם ישר הוא התנהגות אליה חונכנו בידי ההורים, או רגש טבעי שמובנה בנו מלידה?
מה גורם לנו לדבוק בדרך הישר, ולא לסור ממנה גם במחיר של הפסד כספי או נזק אחר?
נצא למסע בעקבות המוסר והישר האנושי, ונכיר את הבסיס לקיום האנושי בעולמו של הקב"ה.

שאלות לדיון

1. מה מקור היושר בעולם?
2. האם היושר חשוב כמו מצוה בתורה?
3. מדוע אנו כבני תורה אמורים להיות ישרים במיוחד?

תשובה

הגינות זה הבסיס לתורה

מידת היושר וההגינות היא הבסיס לכל התורה והמצוות.

מאות שנים לפני קבלת התורה, עוד טרם שנצטוונו על "לא תגזול", לפני ששמענו "מדבר שקר תרחק", או "לא תרצח", כבר נבחר אברהם אבינו על ידי הקב"ה להיות מי שיעמיד את האומה הנבחרת מכל אנשי העולם. הקב"ה כורת ברית איתו לזרעו אחריו, להיות להם לנצח נצחים אלוקים קרוב שומע ומושיע, ולהעניק להם את הארץ.

וכל זאת, בזכות מה? למה קיבל אברהם אבינו את מה שקיבל?

התורה מגלה לנו:

"כִּי יִדְעֶנְיוּ (לשון חיבה - רש"י), לְמַעַן אֲשֶׁר יִצְוֶה אֶת בְּנָיו וְאֶת בְּיָתוֹ אַחֲרָיו, וְשָׁמְרוּ דְרָךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט, לְמַעַן הָבִיא ה' עַל אֲבָרָהָם אֶת אֲשֶׁר דִּבֶּר עֲלֵיו" (בראשית יח).

הרי שהצדקה והמשפט בהם נהג אברהם וחינך את זרעו, הם הבסיס לכל העמדת עם ישראל בעולם. צדקה מלשון צדק, ומשפט זהו יושר והגינות, ללא גזל ושקה. צדקה ומשפט, הם היסוד שלנו כעם!

עוד אלפי שנים קודם לכן, דן הקב"ה את דור המבול, על כך שלא הלכו בדרכי יושה, אלא גזלו וחמסו. ומי ציווה אותם על 'לא תגזול'? הרי טרם ניתנה תורה? אלא שכל אדם בעולם יודע ומבין היטב שעליו להיות ישר, היושר הוא הבסיס של הכל!

גם אחרי קבלת התורה, היושר והצדק נותרו הבסיס לחיי יהודי כשה, ההולך בדרכי הקב"ה.

מידת היושה, חשובה יותר מהחכמה! כך מוכיח אותנו הנביא ירמיהו (ט, כב):

"כֹּה אָמַר ה', אֵל יִתְהַלֵּל חָכָם בְּחֻמָּתוֹ, וְאֵל יִתְהַלֵּל הַגִּבּוֹר בְּגִבּוֹרָתוֹ, אֵל יִתְהַלֵּל עָשִׂיר

בְּעֶשְׂרוֹ: כִּי אִם בָּזֹאת יִתְהַלֵּל הַמֵּתְהַלֵּל - הַשֶּׁפֶל יִדְעֵ אוֹתִי, כִּי אֲנִי ה' עֹשֶׂה חֶסֶד מְשֻׁפָּט וְיִדְקָה בְּאַרְץ, כִּי בְּאֵלֶּה חִפְצָתִי נָאִם ה'".

הנוהג במידת האמת, מקיים מצוות עשה של "והלכת בדרכיו", שהרי אחת ממידות הקב"ה כידוע היא אמת: "ה' ה' קל רחום וחנון, אך אפים ורב חסד ואמת". במסכת שבת (נה, ב) "אמר רבי חנינא: חותמו של הקדוש ברוך הוא אמת" כלומר הקב"ה מחתים שמו על בני ישראל על ידי מידת האמת.

על כן, השכר משמים על מידת האמת, הישר והצדק, רב הוא עד למאוד. הקב"ה נתן לאברהם מתנות היסטוריות עצומות על כך שפרסם וייסד את הישר והצדק, ואף אנו זכאים להמשיך בכך - לדבוק ביושר ובצדק, ולקבל שכר עצום מהקב"ה.

השכר על הישר מגיע גם באופן טבעי, בנוסף לשכר השמימי: **כיצד? אדם ישר הוא אדם ערכי ונחמד, כיף להיות בחברתו, ותמיד-תמיד אפשר לסמוך עליו.** הישר לא יספר סוד, ולא ישקר את חבריו, אפשר לדעת שהוא יהיה נאמן ויעמוד במילתו. מי לא רוצה חבר כזה? מי יעז להכשיל חבר נאמן שכזה, או ינסה לפגוע בו?

הישר מצליח בחברה, מצליח יותר בלימודים - על ידי עזרת מוריו וחבריו שמעריכים את דרכו, הוא לא מבזבז זמן ואנרגיה על 'תחמנות' וקנאה, אלא חדור מטרה לעשות את המוטל עליו בלי 'חכמות', ולכן מצליח.

יראת שמים - הבסיס ליושר

כדי להיות ישר, עלי לוותר לפעמים על כסף, או להפסיד ממתק, להתאפק מלעקוף את התור למשחק... ואז, כשנדרש לשלם מחיר עבור היושר, אנשים מתחילים לעתים לשקר, לרמות, לתחמן ולקמבן. ואחרי שמתרגלים, קשה לחזור לנהוג ביושר...

איך יכול אדם להישאר ישר גם בעת ניסיון, ולשלם מחיר על היושר?

יראת שמים - היא המתכון הבטוח ליושר בכל מצב.

מי שידע שיש הקב"ה, הצופה ומביט במעשיו, ומצפה ממנו להיות ישר ולדבוק באמת תמיד, מקבל אומץ וגבורה לשמור על היושר שלו גם בעת מבחן [עיין בספר פלא יועץ ערך 'משא ומתן'].

כך אמר אברהם אבינו, בבואו לארץ גרר (בראשית כ, יא): "רק אין יראת אלוקים במקום הזה... והרגוני". בני אדם שאינם מאמינים בבורא עולם, מסוגלים אפילו להרוג ולגזול, כדי להרוויח דבר מה. היצר כבר ימצא את הדרך איך לכופף את היושר, כדי להגיע לרווח הנחשק.

כך גם יוסף הצדיק, הנמנע בכל מחיר לבגוד באדונו פוטיפר, מנמק את סירובו לאשת פוטיפר (בראשית לט): "וַיִּמְאַן, וַיֹּאמֶר אֶל אֵשֶׁת אֲדֹנָיו, הֲנִי אֲדֹנִי לֹא יָדַע אֶתִּי מִה בְּבֵית, וְכֹל אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ נֶתַן בְּיָדִי, אֵינְנוּ גְדוֹל בְּבֵית הַזֶּה מִמֶּנִּי וְלֹא חֲשֶׁה מִמֶּנִּי מֵאוֹמֶה, כִּי אִם אוֹתָךְ - בְּאַשֶׁר אַתָּה אֲשִׁיתוּ, וְאִיךָ אֶעֱשֶׂה הַרְעָה הַגְּדֹלָה הַזֹּאת, וַחֲטָאתִי לְאֱלֹקִים!"

מצד אחד, יוסף מסביר יפה מאוד מדוע 'לא יפה' לבגוד באדוניו. מצד שני, הוא מוסיף ואומר 'וחטאתי לאלוקים'. כי בלי האמונה באלוקים, הישר עלול להתעקם, וההיגיון עלול להיעלם... יראת השמים של יוסף הצדיק, מבססת ומבצרת את הישר הטבעי והאנושי הטבוע בכל אדם.

הגאון רבי נסים קרליץ זצ"ל, נשאל האם מותר לשקר בנושאי מיסים ותשלומי מדינה וכו'? והשיב: "אולי מותר, אולי אסור, מה זה משנה? ודאי אין זה מחובת ההשתדלות".

כלומר, הבוטח בה, ויודע שכל מעשיו הם רק בגדר 'השתדלות', אך התוצאה הסופית של הרווח וההפסד רק בידי הקב"ה, לא יפעל באופן לא ישר כדי לנסות להרוויח, שהרי הקב"ה ודאי לא חפץ בכך! ואין זה מ'חובת ההשתדלות' שאותה תובע מאיתנו בורא העולם.

חניכים יקרים, הביאו דוגמאות מחייכם על מידת הישר! **לפנינו כמה דוגמאות יומיומיות:**

1.

יצחק קנה כמה מצרכים במכולת השכונתית. הסכום שעליו לשלם הוא 19 שקלים, יצחק שילם בשטר של 20 וציפה לעודף של שקל אחד. אך לתדהמתו הוא קיבל 31 שקלים עודף. כנראה המוכר חשב שקיבל שטר של 50.

יצחק יכול היה לומר לעצמו: טוב, זה המוכר טעה, בעיה שלו, אז אני ילך עם הכסף ואקנה לי משחק שרציתי הרבה זמן.

ומה אתם הייתם עושים?

ובכן, יצחק התעשת מיד והעיר למוכר 'הבאת לי בטעות 30 שח יותר!'

מי הכריח את יצחק להעיר למוכר? הרי אף אחד לא היה שם!

תשובה: יושר פנימי ויראת שמים!

2.

עובדיה עלה בדלת האחורית לאוטובוס של חברת 'אגד', שהיה עמוס נוסעים. הוא לא הספיק לתקף את כרטיס ה'רב-קו' שלו, משום שהיו הרבה אנשים שהפריעו לו להגיע למכשיר התיקוף.

עובדיה ירד מהאוטובוס לאחר 3 תחנות בלבד, ולא הספיק לתקף את הרב-קו בזמן הירידה.

עובדיה חושב לעצמו: טוב, בעיה של חברת אגד שלא דאגו לעוד אוטובוסים שלא יהיה עומס, ובכלל למה לשלם על נסיעה לא נוחה?

ומה אתם הייתם אומרים?

אך עובדיה התעשת והחליט: בנסיעה הבאה אשלם כפול, אנהג ביושר!

מי הכריח את עובדיה לשלם לאגד? הרי אף אחד לא היה שם!

תשובה: יושר פנימי ויראת שמים!

הביאו דוגמאות נוספות!

סיפור | מתקריק מספריק...

1. ניסוי הארנק

העיתון 'ידעו את אחרונות' ערך ניסוי.

כתבי העיתון פיזרו חמישה ארנקים ברחובה של עיר, ובתוך כל אחד מהם הניחו מאה שקלים וכתובת להחזרה. הניסוי נעשה בחמש עשרה ערים בישראל, בכל עיר, חמישה ארנקים.

והנה התוצאות: כמעט ולא היתה עיר אחת בה הוחזרו יותר משני ארנקים. הגדילו לעשות באר שבע ואילת, בהן לא הוחזר אפילו ארנק אחד.

באחת הערים הוחזר ארנק אחד, והאיש אמר כי הוא החזיר את הארנק רק מפני שמדובר היה במאה שקל: "אם היו שם כמה אלפים, אני לא חושב

שהייתי מחזיר...” פיזם בחיך ציני.

וכעת לחלק המפתיע - תוצאות הניסוי בעיר התורה 'בני ברק':
בבני ברק הוחזרו ארבעה ארנקים מתוך החמישה. שתי נערות חרדיות, תלמיד
ישיבה ואברך מבוגר שהתקשר ורץ להחזיר את האבידה!
תשאלו מה קרה עם הארנק החמישי? ובכן הוא נמצא על ידי עובדת זרה
ממוצא סיני... היוצאת מן הכלל שהעידה על הכלל.
העיתון קובע כי בני ברק הצדיקה את עצמה כעיר חרדית, האמונה על מצוות
השבת אבידה. יראת השמים, נתנה גיבוי מצויין ליושר!

2. לרמות במבחן, תמורת כסף?

מחקר שנעשה באחת האוניברסיטאות היוקרתיות בעולם, הציע לסטודנטים
להרוויח כסף תמורת מבחן בן עשרה תרגילי מתמטיקה. כל תשובה נכונה,
מזכה את המשיב בעשרה דולרים.

משך המבחן היה עשר דקות. בתום עשר הדקות נמסרו השאלונים לבוחנים.
בסיכום של עשר קבוצות כאלה, עלה כי במוצא הצליח כל סטודנט לענות
על 4 שאלות מתוך העשרים.

לאחר מכן ניתנו מבחנים דומים לעשר קבוצות אחרות. אך כאן היה שינוי.
בתום עשר הדקות נתבקשו הנבחנים לגרוס את הדפים, להודיע לבוחנים כמה
תשובות ענו, ובהתאם לכך לקבל את הכסף...

נו, מה נראה לכם? לפתע "ענו" הסטודנטים שש תשובות במוצא ויותר...

כאשר הבוחנים "גילו" לסטודנטים לפני המבחן שרוב הקבוצות האחרות
הצליחו לענות על שמונה תשובות, עלו לפתע ההישגים (הגרוסים, לא
לשכוח...) לעשר תשובות ויותר... כאשר כל תשובה מזכה את בעליה בעשרה
דולרים...

! תובנה

אנשים שאינם אמונים על חוקי התורה עלולים לרמות ולגזול, כאשר הפיתוי מטה
את האדם מדרך היושר. אנשים מאמינים, אמורים לדבוק יותר ביושר, ולדבוק בדרך

שתיקן לנו הקב"ה.

נשים לב: זוהי לא טפיחת שכם עצמית, לומר 'כולם גנבים ורק אנחנו צדיקים', אלא אדרבה זוהי תעודה מחייבת, עלינו כבני תורה לנהוג ביושר, להיות אמיתיים ולא לרמות חלילה!

חשוב לזכור, כי אל לנו לחשוב חלילה שכל מי שלא כמונו הוא גנב. יש הרבה אנשים ישרים בעולם, גם אם אינם יהודים כלל, משום שהקב"ה טבע בכל אדם את מידת הישר הפנימית, שעליו להיות קשוב לה וללכת בדרכה.

עִים לֵב

לְהַפְעֵלָה בְּמַעַרְךָ הַבָּא דְרוֹשׁ חוּמְרִים מְחוּץ לְסִנֵּיף, יֵשׁ לְהִתְאַרְגֵן בְּהִתְאֵם
לְקִרְאָת הַמַּפְעֵל הַבָּא.

הפעלה | דע מה למעלה ממך!

משפט פתיחה:

כשנסתכל "למעלה" - נזכור ללכת ביושר "למטה"...

הסבר כללי:

צועדים במסלול מפותל עם מבט למראה שמעל הראש.

חומרים נדרשים:

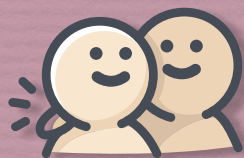
- שטח ישר ונקי ממכשולים.
- 2 מראות בגודל בינוני - 20*30 ס"מ בערך.
- סליל דבק נייר לסימון השבילים.

הסבר מפורט בשלבים:

1. מסמנים ע"י הדבק 2 שבילים מפותלים בצורה דומה זה ליד זה, במרחק מטר או שניים בין שביל לחבירו.
2. קוראים ל-2 חניכים, לפי סדר הא'-ב'.
3. עליהם ללכת מתחילת המסלול עד סופו, בלי להסתכל כלל על הרצפה. איך הם ידעו כיצד לצעוד? הם מחזיקים את המראות מעל הראש - לכיוון הרצפה, ומסתכלים למעלה על ההשתקפות, וכך צועדים.
4. מנצח: מי שהגיע ראשון לסוף המסלול.
5. כל המנצחים בסבב א', מתמודדים זה מול זה שוב על פי סדר ה- א' ב'. וכך הלאה עד שיש מנצח אחד.
6. אופציה לשדרוג המשחק: יוצרים שני שבילים ישרים, עורכים תחרות מי מגיע ראשון לסוף המסלול, עם מבט רק למעלה, בלי לצאת לצדדים - רק לצעוד ישר.
7. עכשיו מניחים מכשולים כל מטר - לדוגמה כוס, קושרים לחניך את העיניים, הוא צריך לצעוד על המסלול בלי לפגוע במכשול ובלי לצאת לצדדים - אלא לפסוע מעל המכשולים. מותר לו להיעזר רק בהדרכה של החברים (שרק ידברו, לא יגעו בו).

תובנה:

'דע מה למעלה ממך', וכך תוכל לדעת 'מה למטה ממך', ולזכור לצעוד תמיד ביושר, רק ישר!

מערך 4

”תורת חסד”

היום נעלה שלב בסולם המידות, ונלמד על המצווה המעשית ביותר בתחום בין אדם לחבירו:

מצוות החסד.

בואו נגדיר לעצמינו מהו חסד. מהו החסד המושלם, הטוב ביותר? האם תרומת סכום כסף גדול? מאמץ חריג עבור החבר? התנדבות קבועה בעמותה? אולי להיות שר הרווחה?

נלמד היום כמה דברים חדשים ומפתיעים - אותם לא הכרנו - על מצוות החסד...

שאלות לדיון

1. איזו סגולה מועילה יותר לאריכות ימים - תורה או חסד?
2. מי יודע להסביר את הפסוק במשלי מתוך 'אשת חיל': "ותורת חסד על לשונה"? מה זה תורת חסד?
3. איך כל אחד ואחד מאיתנו יכול לעשות חסד כל הזמן לכל אחד? יש לכם רעיונות?

תשובה

שאלת הגמרא במסכת סוכה (מט, ב): "מאי דכתיב (משלי לא, כו): "פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה". וכי יש תורה שהיא של חסד, ותורה שאינה של חסד? אלא תורה שהיא ללמד - היא תורה של חסד, ותורה שאינה ללמד זו היא תורה שאינה של חסד!"

כלומר, הקב"ה דורש מאיתנו לא לשמור את הלימוד לעצמינו, אלא להנחיל אותו גם הלאה, וכך נעשה חסד עם השני שנלמד אותו תורה. נמצא, שבן תורה אמיתי משלב את החסד בתוך לימוד התורה שלו, וכך בכל תחום שלו בחיים - הכל עם חסד, עם נתינה וסיוע לאח.

כדאי לנו לשמוע את הסיפור שמספרים חז"ל במסכת ראש השנה (יח, א): "אביי ורבא תרווייהו מדבית עלי קאתו. [שניהם היו מבני בניו של עלי הכהן, ונאמר על בית עלי (שמואל-א', ב, לג): "וכל מרבית ביתך ימותו אנשים". כלומר, צעירים, ולא יאריכו ימים יותר מעשרים שנה] רבא דעסק בתורה חיה ארבעין שנין, אביי דעסק בתורה ובגמילות חסדים חיה שתין שנין [רבא שעסק רק בתורה חי 40 שנה אבל אביי שעסק גם בגמילות חסדים חי 60 שנה].

ודאי שאין לנו שום טענה חלילה על רבא, ודאי שגם הוא עסק בחסד. אבל אביי, שהצטיין ביותר במידת החסד, זכה להאריך ימים יותר! והרי כאן מדובר בתלמיד חכם עצום, מגדולי חכמי הגמרא, ואף על פי כן הוא זכה לאריכות ימים יתירה בגלל שעסק גם באופן מיוחד בחסד (ועיין ב'אהבת חסד' ל'חפץ חיים' פרק ח). הרי לנו שמצוות החסד, אינה נחשבת ביטול תורה, אדרבה היא הדרך הראויה ללומדי התורה!

אמנם, יש לבחון האם החסד המזדמן לפתחינו הוא כזה ש'יכול להיעשות על ידי אחרים' שאינם עסוקים עתה בלימוד תורה, ואז לא ניקח מהם את החסד, אלא נניח

להם לגמול חסד ונמשיך בלימוד. אבל כאשר אנו נקראים לדגל, ואין מי שיעשה את החסד כרגע טוב מאיתנו, ניגש אל החסד בכל המרץ!

עֵים לֵב

בחבורת הקודאת - סדר וניקיון (אוז - אב), באורך השני, הובא סיפור נפלא עם החזון איש, שמתאים לכאן. אם צדיין לא סיפרנו אותו, זה הזמן...

חסד קל

יש הרבה חסדים שקשורים לממון ולרכוש שלנו: להלוות לשני 5 ש"ח, להשאיל לו אופניים, לתרום צדקה.

אך יש חסדים רבים, שאינם דורשים ממון או רכוש, הם דורשים רק זמן, ותשומת לב! לעתים, חיך קצר ונעים הוא חסד עצום!

להאיר פנים, להתעניין בשלום חבר, לפרגן על בגד חדש, להחמיא על שאלה יפה בשיעור, לקבוע לשבת ליד חבר באוטובוס, ועוד ועוד... כל אלו חסדים חשובים ביותר! "לא עליך המלאכה לגמור" (אבות ב, טז), אין אתה מצווה במעשים גדולים ועצומים, כמו לפתוח גמ"ח כספים, או ארגון חסד גדול. תסתפק במילה טובה לשני, ואפילו בהארת פנים לחבר.

סיפור | נגיזה בכתף שנתה עולמות...

יוסי, מזכיר בשירות לקוחות, מקבל יום אחד הביתה הזמנה לחתונה בשבוע הבא. על ההזמנה מהצד הקדמי נכתב "מיקי כהן". יוסי משתומם לפשר ההזמנה, הרי הוא לא מכיר מישהו בשם הזה, וגם לא זכור לו שהכיר בעבר.

הוא פותח את ההזמנה, וקורא את המילים הבאות, שמותירות אותו נדהם:

"יוסי יקירי, אין לי מילים להודות לך, אני חייב אותך לצידי ביום המאושר ביותר בחיי, אתה המחונן הראשי, על החתום מיקי".

יוסי תוהה, בטח קרתה כאן טעות מגוחכת...

הוא מתקשר לטלפון הרשום מטה לאישור השתתפות, ועד מהרה הוא מוצא

עצמו מדבר עם החתן, מיקי.

"אינך זוכר אותי???" שואל מיקי.

"לא, מי אתה? תמנהי איך הפכתי למחותן ראשי?"

מיקי התחיל לספר. הוא הזכיר ליוסי נשכחות מלפני כעשור וחצי, בעודם ילדים בבית הספר בעיר בה גדלו.

מיקי היה תלמיד חדש בבית ספר, שמשפחתו עברה דירה מעיר אחרת באמצע השנה. לא היו לו חברים בבית הספר החדש, הוא לא הכיר למעשה אף אחד. לא נעים...

מיקי התקשה בחברה, והתקשה בלימודים. וכך, מנער מוכשר ובלוט בכיתתו הקודמת, נבלע כעת בין הילדים הוותיקים בכיתה החדשה, וקולו כמעט שלא נשמע.

הוא הלך ונהיה מופנם יותר ויותר, ומחשבות עצובות הלכו ועטפו אותו מיום ליום.

"אף אחד לא מתייחס אליי, אף אחד לא שואל בשלומי, אני לבד כאן בתוך כל הים הסוער הזה, למי יש צורך בי בכלל? מה אני שווה?" פה ושם היה נפלט מהלימודים, ומתרועע בחברת נערי שוליים אומללים, שדוקא שמחו בחברתו וביקשו ממנו להצטרף אליהם יותר...

נערי השוליים עשו כל מיני שטויות, ושיתפו גם את מיקי. הוא הרגיש שאין לו כבר קשר ממשי ללימודים, וכנראה בקרוב הוא יהיה בעצמו נער רחוב...

יום אחד, עם סיום הלימודים, כשכולם עמדו לצאת מהכיתה, מיקי מרגיש שמישהו נוגע לו בכתף. מיקי התנער בבהלה, מה פתאום נוגעים בו, הרי לאף אחד אין איתו שום עסק. הוא מסתובב, ומבין שחברו לכיתה יוסי סידר לו את הכתפיה של התיק, כי היתה מסובבת והפוכה.

"שיהיה לך יום מוצלח ונחמד" מחייך יוסי. מיקי כמו נדבק לרצפה, נדהם כולו על היחס הפתאומי שנתן לו יוסי, ויוסי שכבר היה בדלת הכיתה זורק לו משפט נוסף "יפה לך התיק, אצלינו בעיר אין לאף אחד כזו דוגמא".

באותו יום, מיקי הלך הביתה מדרך אחרת, וכך נמנע מלפגוש את נערי השוליים. הוא הרגיש שיש מי שחושב עליו בכיתה, וגם למחרת צעד בשמחה ללימודים. בהפסקה היה לו פתאום בטחון לגשת למרכז המגרש ולהשתלב במשחק. עד מהרה גילו החברים את הכישורים שלו, ושיתפו אותו באופן מלא.

וכך הלך מיקי והתעודד מיום ליום. את נערי השוליים נטש לגמרי, והשקיע את עצמו בחברה ובלימודים. הוא עלה ועלה, עבר בהצלחה מבחן אחרי מבחן, וברבות השנים התקבל לישיבה טובה ועשה חיל בלימודים. כעת, יוסי מוזמן לחתונה כמחותן ראשי...

! תובנה

אך כפסע היה בין יציאתו של מיקי מבית הספר ודרדורו לפשע ומי יודע לאן, והנה הוא כעת עומד לפני יומו הגדול, עם הישגים מרשימים. והכל בזכות מילים טובות, ופעולה קצרצרה של יוסי...

זהו כוחו של חסד, זול וקצר ככל שיהיה, אבל מכל הלב...

הפעלה | 'מפעל יחדיו'

משפט פתיחה:

היום נשחק משחק שימחיש לנו היטב את התועלת בעזרה לזולת.

הסבר כללי:

נייצר דבר מה בשתי שיטות: ייצור עצמי, וסרט נע.

חומרים נדרשים - לבחירה:

- להכנת שוקו: אבקת שוקו, סוכר, כוסות, קומקום, מים, כפיות.
- להכנת טוסט: טוסטר, רוטב עגבניות / קטשופ, תבלינים, גבינה צהובה, תוספות.

הסבר מפורט בשלבים:

1. בוחרים מוצר להכנה, דוגמאות: הכנת שוקו, הכנת טוסט, או הכנת יצירה יפה. ומשחקים בשני שלבים.

שלב ראשון - ייצור עצמי:

2. בשלב זה, כל חניך מכין לבדו את כל המוצר. לוקח כוס, שם סוכר, שם שוקו, מוזג מים וכו'. כמובן שייוצר עומס ליד הסוכר, ליד השוקו, וכך ליד כל עמדה, פה ושם אחד יתרגז על השני, הכל יהיה מסורבל ולא נוח.
3. עכשיו נעבור לשלב שני.

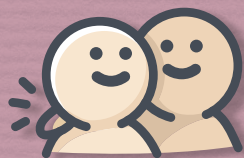
שלב שני - ייצור בשיטת 'סרט נע':

4. מסדרים טור ארוך של שולחנות, כמו 'נחש', ואם אין מקום ניתן גם לעשות 'נחש מתפתל'. החניכים נעמדים ליד השולחנות.
5. חלוקת תפקידים: הראשון צריך לפתוח את אריזות הכוסות ולהעביר כוס לזה שלידו. השני שם סוכר. השלישי שם שוקו. הרביעי אחראי על המים החמים (זהירות! אם החניכים צעירים, עדיף שהרכז יהיה אחראי על זה), החמישי מערבב, וכו'.
6. אפשר להוסיף תפקידים: הרתחת המים, הנחת כפית בכוס (לפני הערבוב), הגשת הכוסות המוכנות לחניכים השותים וכו'.

תובנה:

איזו שיטה יעילה יותר? כמובן, שיטת ה'סרט נע'. למה? כי כאשר אנו פועלים יחד, כל אחד עוזר לשני, אנחנו יעילים הרבה יותר! יחדיו!

מסרך 5

עין טובה - תרופת פלא לקנאה

יצא לכם פעם לקנא במישהו? נו, למי לא...
אבל האם יצא לכם פעם להיות אכולי קנאה ממישהו, לחשוב עליו
כל העת, עד כדי שזה מפריע לכם להתרכז בלימודים, זה עושה
אתכם עצבניים, ומוציא אתכם משלוותכם?
אם לא, תודו לה? כי יש חניכים רבים שמכירים את התופעה הזו.
תופעת הקנאה, שמסוגלת לאכול את המקנא מבפנים.
אבל כמובן שגם לבעיה הזו, יש פיתרון מצויין. ומהו? כבר נגלה...

שאלות לדיון:

1. ממה נובעת קנאה?
2. איך ניתן להימנע מקנאה?
3. מה המידה ההפוכה של קנאה?

עיון במקורות

ישנן שלוש תכונות שליליות דומות, ואלו הן:

- א. **צרות עין**, הרמוזה בפרשת נגעים בתורה (פרשת מצורע, ויקרא יד), וכפי שחז"ל אומרים במסכת ערכין (טז, א) "א"ר יוחנן על שבעה דברים נגעים באין... ועל צרות העין".
- ב. **מידת הקנאה**, שמקור גנותה בכמה סיפורים בתורה [למשל: קין והבל]. ומפורש במשנה באבות (ד, כא) שהקנאה מוציאה את האדם מן העולם.
- ג. **איסור החמדה** שמקורו בעשרת הדברות בפרשת יתרו (שמות כ, יד) "לא תחמד בית רעה, לא תחמד אשת רעה ועבדו ונאמתו ונשורו ונחמרו וכל אשר לרעה".

המצווה היחידה שהיא התיקון לשלושת האיסורים: מידת ה'עין טובה'.

ע"י עין טובה האדם לא מקנא בחבירו אלא רוצה בטובתו, וגם לא חומד או תאב לממונו. שהרי עינו טובה, הוא מפרגן ושמח בהצלחת חבירו, ורוצה רק בטובתו.

אז איך לא נקנא? איך נרכוש את מידת ה'עין טובה'?

נדע שלכל אחד תפקיד מיוחד:

שנו רבותינו **בילקוט שמעוני** (בראשית א, רמז ט): "להגיד גדולתו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, שאדם טובע כמה מטבעות בחותם אחד, כולן דומות זה לזה, והקב"ה טובע כל אחד בחותמו של אדם הראשון, ואין אחד דומה לחבירו, ולפיכך צריך כל אחד לומר: בשבילי נברא העולם".

כלל יהודי יש חותם ודפוס מיוחד, ולכן בעבודתו הרוחנית עליו להטביע את חותמו שלו, ולא להשתמש בחותמות של אחרים. החותמת של אחרים - לגבי עצמו - מזויפת היא. לכן אין טעם להתקנא בהצלחת האחר, זו לא ההצלחה שלי בכלל...

על כך אמר הרבי מקוצק: "אם אני - אני, ואתה - אתה, הרי אני - אני ואתה - אתה. אבל אם אני - אתה ואתה - אני, הרי אני לא אני ואתה לא אתה".

כמו בחתונה: המשגיח הגה"צ ר' יחקאל לוינשטיין זצ"ל כותב בספרו אור יחזקאל (אלול, לקראת יום הכפורים) "בעת שאדם הולך לחתונה וכל אחד מקבל מנתו, אין מקום לקנאה, כי הרי יודע שיש אדם המחלק לכל אחד ואחד... ולכן כל כמה שהאדם זוכה לחיות באמונה מוחשית (שהכל ניתן לפי חשבון, כל אחד מקבל מה שמגיע לו), יוכל להתגבר בקלות על הקנאה".

תחמוד גם את החסרונות:

המפרשים נותנים עצה טובה להימנע מקנאה: נאמר בפסוק 'לא תחמוד בית רעך, וכו', ועבדו ואמתו ושורו וחמורו, וכל אשר לרעך'. הרי המילים 'וכל אשר לרעך' מיותרות לכאורה! אלא, לימוד גדול ועצה טובה מייצעת לנו התורה במילים אלו. אם הגעת למצב שבו הנך חומד את רכושו של חברך, אזי תחמוד 'כל אשר לרעך', דהיינו לא רק את הדברים המעוררים חמדה, כמו את הרכב הנוצץ, אלא גם את כל אשר לרעך... את כל הבעיות והצרות שלו... ואז החמדה תיפסק והקנאה תכבה...

מחשבות טובות, דיבורים טובים.

ככל שנרבה בחשיבה חיובית, מילים חיוביות ואוירה טובה, כך נזכה למידת עין טובה. כשמישהו קונה משהו חדש ונוצץ, לא נפטיר "וואו מאיפה הוא השיג את זה", אלא נאמר "כמה יפה מה שהוא קנה, ממש נחמד לו!" נרבה במילים חיוביות, תודות ומחמאות. ואט אט נמצא עצמינו חיים בעולם של פירגון ועין טובה, ללא קנאה וזעם.

סיפור 1 | הסוסים האפסניים

בכפר קטן ליד צפת, התגוררו שני שכנים קנאים וצרי עין, אחמד וסמיה, לכל אחד מהם היה סוס.

סמיר הבחין שאחמד מסתכל על הסוס שלו בעיניים חמדניות, והיה נדמה לו שהשכן שלו אחמד 'שם עין' על הסוס שלו.

הוא פחד, שעוד מעט אחמד יגנוב לו את הסוס!
כדי להגן על הסוס שלו, החליט סמיר 'לסמן' אותו וקצץ לו את קצה האוזן
השמאלית, כך לא יוכל אחמד לטעון שזה הסוס שלו.
ומה רואה סמיר למחרת? שגם אחמד קצץ לסוס שלו את קצה האוזן
השמאלית, בדיוק באותו מקום.
לא יאומן!
'קלטתי אותך!' סינן סמיר, והבין שכנראה אחמד באמת מעוניין בסוס שלו,
אחרת למה שיקצץ לסוס את האוזן בדיוק באותו מקום.
הלך סמיר וקצץ את זנבו של הסוס.
אתם כבר יודעים מה קרה למחרת... סמיר רואה את סוסו של אחמד רועה
באחו, וגם הוא חסר זנב.
'קנאי חמדן וחסר בושה!' כינה סמיר את שכנו החמדן.
הלך ושבר את רגלו הימנית של הסוס.
אחר הצהרים נפגשו אחמד וסמיר במרכז הכפר, כשרגלי הסוסים של שניהם
שבורות...
'טיפשים מטופשים', צעק לעברם אחד השכנים, 'עד מתי תמשיכו להתעלל
בסוסים המסכנים שלכם? אתם עוד תהרגו אותם בסוף!'
קפץ סמיר וקרא: 'ומה אני יכול לעשות?! השכן ה'יקר' שלי, אחמד, 'שם עין'
על הסוס שלי. הייתי חייב לסמן אותו כדי שהוא לא יחליף אותו!'
'וגם אני!' קפץ אחמד, 'גם אני הבחנתי כבר מזמן שסמיר 'שם עין' על הסוס
שלי והחליט להחליף אותו בשלו, הייתי חייב לסמן אותו!'
'משוגעים שכמותכם!' טען האיש. 'נפלתם על הראש? אתם לא רואים שסוס
אחד שחור וסוס אחד לבן?!...'

! תובנה

זה בדיוק מה שהקנאה עושה לבן אדם, היא מעוורת את עיניו, ומשבשת את שיקול
דעתו, עד שהוא לא מבחין מה הוא עושה לאחרים, ובעיקר לעצמו.

אמר פעם אחד מחכמי אומות העולם: "כל מקנא אומלל כפליים. כל הבריות מצטערין על הצרות שלהם, ואילו הוא מצטער לא רק על צרתו - אלא גם על אושרו של זולתו..."

סיפור 2 | ריפוי פלאי

הגאון רבי אברהם נח פלאי זצ"ל, שכיהן כמשגיח בישיבת חברון, סבל שנים ארוכות ממחלת האסטמה. מדובר במחלה דלקתית בדרכי הנשימה ובראות, שלא תמיד היא ברת ריפוי לחלוטין. חולי האסטמה עלולים לחוות התקפי שיעול מתמשך, קוצר נשימה וחסיומות בשאיפת האוויר לריאותיהם, ומכאן הקושי הרב לתפקד כרגיל לצד המחלה.

גם הרב פלאי חווה היטב על בשרו את קשיי המחלה, לא פעם תקף אותו שיעול טורדני באמצע סדר הלימוד, והוא נאלץ לרוץ החוצה כדי לשאוף אוויר צח, עד שתתייצב הנשימה.

לפעמים נאלץ לעזוב באמצע השיעור את תלמידיו, ולצאת למנוחה.

התקפי האסטמה עשויים להיות ארוכים ומורכבים, וההתאוששות מהם עשויה לקחת גם חצי שעה עד שעה במקרים הקשים.

משיצא הרב פלאי ועזב את השיעור, הבינו תלמידיו כי הפסקה ארוכה לפניהם, עד שרבים יתאושש מן ההתקף.

באחד הימים, עומד הרב פלאי בשיעורו, נושא את דבריו המאירים, ולפתע הוא מסמיק, נשימותיו הופכות כבדות ומצפצפות, והנה הוא כבר רץ החוצה, לחפש אוויר צח...

"התקף קשה נוסף", אמרו התלמידים זה לזה, "כמה חבל ששוב ייפסק השיעור לרבע שעה או עשרים דקות..."

אך למרבה ההפתעה, לא חלפה אלא דקה וחצי, והנה שוב הופיע הרב פלאי בפתח החדר, ובפנים מאירות ונשימה חלקה וקצבית, ממשיך לשאת את דבריו, כאילו לא חווה זה עתה התקף חמור.

עם סיום השיעור, פנו אליו התלמידים בפליאה, ושאלו מה אירע, האם התגלתה תרופה חדשה? האם סוף סוף לא יהיו יותר התקפים ארוכים?

חייך הרב פלאי וסיפר: "יש לי שכן, שכבר זמן רב מבקש להרחיב את דירתו הצפופה. משפחה ברוכה יש לו, והם חיים בדירה קטנה. אך קשיי הבירוקרטיה הכבידו עליו, והענין הלך ונדחה, הלך ונסחב. אך היום, כשיצאתי לרחוב לשאוף אויר להתאושש מההתקף, אתם יודעים מה ראיתי?"

התלמידים הביטו בו מרותקים. עיניו האירו, חיוכו התרחב:

"הגיעו טרקטורים! השכן שלי התחיל לבנות! ברוך השם! באותו רגע הסתדרה לי הנשימה, התרחב לבי בראותי כי שכני זוכה להרחיב גבולו! כה שמחתי על העניין, עד שההתקף עבר ברגע!"

הרב פלאי סיים להסביר, הוא נותר מחוייך, עצם הדיבור על הרחבת ביתו של השכן, שימח אותו בשנית!

הפעלה | הגמד והענק

משפט פתיחה:

היום נלמד להחמיא, לפרגן וליהנות מכך עד הגג!

הסבר כללי:

משחק כרטיסי מחמאות שכל חניך שולח לחניך אחר.

חומרים נדרשים:

- דפי כתיבה קטנים.
- עטים או עפרונות.

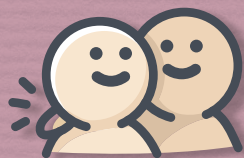
הסבר מפורט בשלבים:

1. יצירת זוגות "גמד-ענק": הרכז יוצר שרשרת "גמד - ענק", ורושם לעצמו בדף סודי כל חניך יהיה 'גמד' של חניך אחד, ו'ענק' של חניך אחר.
2. כל חניך יידע רק מי ה'ענק' שלו, אך לא יידע מי ה'גמד' שלו!
3. כדי לשמור על חיסיון, נוכל לתת לכל חניך פתק מקופל ובו שם ה'ענק' שלו.
4. עכשיו כל חניך כותב בפתק מחמאה ל'ענק' שלו, ומוסר את הפתק לרכז.
5. כולם סיימו ומסרו מחמאות? עכשיו הרכז מזמין כל חניך בתורו לעמוד, להקריא את המחמאה שכתב, ולהעניק את הפתק ל'ענק' שעליו נכתבה המחמאה.
6. הגמד והענק לוחצים ידיים, וחוזרים למקומותיהם.
7. אפשר ליצור שרשרת ענקים וגמדים חדשה, ולערוך סבב נוסף...

תובנה:

כמה כיף לחיות עם מחמאות ופירגונים. הבה נהפוך את החיים שלנו לגן עדן!

מערך 6

קנאת סופרים תרבה חכמה

הכרנו את תרופת הפלא לקנאה - עין טובה. כמה נפלא.
אך עדיין שומה עלינו לברר: למה ברא הקב"ה קנאה בעולמו?
האם קנאה היא רק דבר שלילי?
היום נבין, איך להפוך לימון ללימונדה. איך לקחת את רגש הקנאה
והתחרות, ולנצל אותו להתקדמות והצלחה אדירה!
קדימה, התחרות (החיובית) מתחילה!

שאלה לדיון:

האם קנאה היא תמיד שלילית, או שיש גם קנאה חיובית? דוגמא 1: יוסי קיבל במבחן קשה ציון מדהים: 98. אני מרגיש בלב: "אוף, איך הוא שוב מצליח, יוסי הזה! מתי כבר הוא יקבל פעם 60?" דוגמא 2: יוסי הצליח לקלוע את הכדור, ממרחק רב, שלוש פעמים רצופות. אני מרגיש בלב: "אני חייב ללמוד מיוסי, הוא עושה את זה מדהים! מתי גם אני אצליח כמוהו?"

מה ההבדל בין שתי הדוגמאות?

תשובה

ההבדל בין הקנאות:

ישנה אכן קנאה חיובית, כפי שאמרו חז"ל במסכת **בבא בתרא** (כא, א) "קנאת סופרים - תרבה חכמה".

קנאה רעה - היא צרות עין, האדם לא יכול לראות שחבירו מצליח יותר ממנו ועולה עליו בהישגיו, הוא חושק בלב לראות את ההפסד של חבירו, שחבירו יפסיק להצליח ולהשיג את כל הדברים שהוא כל כך מקנא בהם...

קנאת סופרים, קנאה חיובית - האדם מודד את **עצמו** מול חבירו, ומבין שאם חבירו הצליח, סימן שגם הוא עצמו יכול להצליח, אז קדימה לעבודה! הוא רוצה ללמוד מהחבר איך להצליח, ובמה להשקיע כדי להגיע בעצמו להישגים משלו.

קנאה שלילית יוצרת אוירה רעה ותחושה חמצמצה בין החברים. כל אחד מסתיר את הצלחותיו, ויודע כי החברים יזלזלו וינסו למצוא חסרונות. אין לו טעם לשתף בדרך שלו להצלחה, כי כולם רק יגידו שהוא הצליח במקרה, או חלילה רימה והעתיק כדי להצליח...

קנאה חיובית יוצרת אוירה נעימה של הצלחה והשקעה, כולם לומדים זה מזה, כולם משתפים את חבריהם בהצלחותיהם כדי ללמוד יחד איך להתקדם, כולם מפרגנים, כולם מעבירים עצות זה לזה. קנאה חיובית הופכת אותנו לקבוצה של מצליחנים, בעזרת השם!

אז איך ניצור בינינו אוירה חיובית של קנאת סופרים?

כל אחד יכול לתרום לזה! נוכל להתחיל בפירגון לחבר על הצלחה במבחן, ולהתעניין האם יש לו שיטה מיוחדת כיצד לזכור את החומר, או האם יסכים לאפשר לנו להעתיק את מחברותיו. נוכל לספר לחבר: אני מנסה ללמוד כמוך, כדי להגיע בעצמי להצלחות שלך, אתה ממש דוגמה בשבילי! כך תתחיל להתפשט בינינו האוירה המקסימה של קנאת סופרים.

לפנינו שני סיפורים על חיקוי של לבוש מסויים, הראשון ילמד אותנו על זהירות מחיקוי חיצוני חסר תוכן, בבחינת קנאה שלילית. השני ידגיש לנו את החשיבות של חיקוי פנימי ואיכותי, בבחינת קנאת סופרים תרבה חכמה.

סיפור | זֶה לַעֲזוֹת זֶה

מסופר בספר 'אוצרותיהם אמלא' על הדרך הנכונה של קנאת סופרים:

כאשר עלה רבי משה אהרן שטרן זצ"ל - משגיח ישיבת קמניץ, לאחר נישואיו להשתקע בארץ הקודש, החליף את מלבושיו ממלבוש אמריקאי ללבוש ירושלמי אותנטי - כמנהג המקום וכמנהג משפחת רעייתו. כך נכנס ללמוד בכולל של ישיבת קמניץ.

ביום מן הימים, להפתעתו נכנס להיכל בית המדרש רבו - רבי ישראל חיים קפלן זצ"ל, ששימש כמשגיח בישיבת 'בית מדרש עליון' במאנסי.

רבי משה אהרן למד שם בעבר, במשך כמה שנים (הרב קפלן הוא חתנו של מרן הגה"צ רבי ירוחם ליוואוויץ זצ"ל ממ"ה, וחותרו של יבדל לחיים הגאון רבי ברוך דוב פורבסקי שליט"א, ראש ישיבת פוניבז').

רבי ישראל חיים זיהה את תלמידו החשוב משכבר הימים, וניגש אליו לאחל לו שלום ברגשות חמים. תוך כדי דיבור הוא שם לב לכך שרבי משה אהרן עוטה חליפה ארוכה, לא כפי שהכירו מימות חוץ לארץ.

הוא הסתובב סביבו, והביט עליו מכל עבר כמשתהה: "אַה! אַ פֿאַרטרִיגער תלמיד חכם!" [=תלמיד חכם מושלם!]. "אַיר האַלט שוין ביי דעם?" [=אתם

כבר אוחזים בזה?]

כוונת הדברים היתה מעין תוכחת אהבה של רב לתלמיד, שלא יפול במלכודת הגאווה - אל תחשוב את עצמך כבעל חשיבות גבוהה, הלוכש חליפה ארוכה כמנהג הרבנים שם באמריקה. עליך לזכור שרק מחמת מנהג המקום אתה לבוש כך.

מתוך מבוכה מסוימת שתק רבי משה אהרן ולא הגיב, ורבי ישראל חיים המשיך לומר: "אל תתפתה להאמין! תדע לך שנשאת אתו הדבר כפי שהיית עם החליפה הקצרה... זה לא שינה בעצמותך כלל!..."

לימים, כאשר סיפר זאת רבי משה אהרן בשיחתו בישיבה, אמר: "בשעת מעשה לא ירדתי לסוף דעתו, ואף חשתי פגוע מן הדברים. אך משהתיישבתי בדבר הבנתי כי מורי ורבי, שהיה איש אמת ללא כחל וסרק, ודאי חפץ היה ללמדני יסוד עצום בעבודת ה' - שכאשר החיקוי כשלעצמו אינו נובע מטהרת ופנימיות הנפש הוא אינו פועל כלום, רק על הדמיון.

הוא כיוון אותי לחקות לא רק את הביגוד, אלא גם ובעיקר את הפנימיות.

הוסיף רבי משה אהרן וסיפר:

ראיתי אצל רבי ישראל זאב גוסטמאן זצ"ל, ראש ישיבת 'נצח ישראל', שלאחר נישואי נכדתו הראשונה החל לחגור 'גארטל' בתפילה.

יום אחד ראהו יהודי חסידי כשהוא חוגר את הגארטל, וסקרנותו נעורה בו [כידוע רק חסידים נוהגים כך ולא ליטאים]. הוא החליט לברר את פשר הדבר, ולאחר התפילה ניגש אליו ושאל: "ראיתי שכבוד תורתו לובש גארטל בתפילה, והיות שכבודו גאון הוא, רצוני ללמוד טעמו".

רבינו השיבו בבת שחוק: "גאון אינני, אך מכל מקום אענה לך על שאלתך. מורי הגאון רבי שמעון שקאפ זצוק"ל, החל באחד הימים להניח תפילין של רבינו תם. אחד התלמידים שאלו על כך, והוא השיב שהיות והוא עמל כמה פעמים ליישב את דברי רבינו תם, אולי לעתיד לבוא יזכה שרבינו תם יקבל את פניו, ואיני רוצה שיצעק עלי שאני 'קרקפתא דלא מנח תפילין...'. [שלפי שיטת רבינו תם, תפילין אחרות הם פסולות, נמצא שלשיטת ר"ת הוא לא הניח תפילין מימין].

המשיך הרב גוסטמאן לספר: "כשהגיע רבי שמעון לגיל מסוים החל לחגור אבנט בשעת התפילה. וכששאלוהו על כך אמר שאף שבמשך היום כולו הוא חגור בחגורה, מכל מקום ברצונו לקיים מצוות 'היכון לקראת ה' אלוקיך'

כפשוטו, ולחגור אבנט מיוחד לכבוד התפילה.
"וכתלמידו של רבי שמעון", אמר הרב גוסטמאן, "הגעתי אף אני לגיל שאוכל לקיים מצות 'היכון'!..."

! תובנה:

הרי לנו מהו חיקוי אמיתי, חיקוי פנימי - אדם המאמץ מנהגים מתוך רצון להידמות למעלה האמיתית של רבותיו, זוהי קנאת סופרים. אולם חיקוי חיצוני בלבד של מלבושים, מתוך רצון להיחשב מוצלח וחשוב כמו ההוא, זו קנאה שלילית, שאין בה שום תועלת.

הפעלה | קנאה שכזו

משפט פתיחה:

כדי ליצור הבחנה ברורה בין שתי סוגי הקנאות, פשוט נציג אותן!

הסבר כללי:

מתחלקים ל-2 קבוצות, כל אחת מציגה הצגה.

חומרים נדרשים:

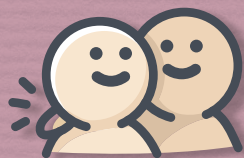
חפצים מזדמנים.

הסבר מפורט בשלבים:

1. נתחלק ל-2 קבוצות שוות. קבוצה אחת תיקרא 'קנאה' וקבוצה שניה 'קנאת סופרים'.
2. בכל סיטואציה נוספת, מתחלפים בתפקידים. קבוצת הקנאה הופכת לקבוצת קנאת סופרים, ולהיפך.
3. המדריך מתאר סיטואציה, על הקבוצות להציג אותה, בתוספת התגובה של הקנאה המותאמת להם.
4. נבחר מגוון סיטואציות מחיי היומיום.
5. דוגמאות:
 - חבר הביא לכיתה משחק משוכלל.
 - חבר אוכל ממתק טעים.
 - חבר מצליח לקלוע לסל.
 - חבר מצליח במבחן.
 - חבר מצליח 'לקמבן' בתור.
 - חבר מצליח להיות 'חברהמן' ואני לא.
 - וכן על זה הדרך...
6. בכל סיטואציה, יכריז המדריך איזו קבוצה ניצחה!

7. ניתן למנות חניכים שופטים שיכריזו בכל פעם על הקבוצה המנצחת.
8. כמובן נפרגן על הניצחון, ונבקש ללמוד טיפים להצגה מוצלחת יותר! נבקש מכל קבוצה לגלות לנו טיפים להצלחה.

מערך 7

נאמנות וחברות

מכירים את הקמפיין "לשון הרע לא מדבר אליי"? בדרך כלל האותיות בשלטים אדומות, אפילו נוטפות דם.

אבל אנחנו מבקשים לגעת בצד השני של המטבע, לחוש את מתיקות הדיבור החיובי, ואת נעימות החברות הנאמנה.

כי מי שחבר באמת, לא 'מלכלך' על השני מאחורי הגב. מי שאוהב את חבריו, תמיד ידבר רק בטובתם. וממילא, בעיית 'לשון הרע' מתנדפת ונעלמת מאליה.

בואו נצא למסע של נאמנות וחברות אמיתית.

שאלות לדיון

1. למה רבותינו עושים כזה 'עסק' מלשון הרע?
2. האם מילים מסוגלות לגרום נזק ממשי, מלבד אי נעימות?
3. איך אוכל תמיד לזכור להימנע מלשון הרע, זה לא מאמץ קשה ויומיומי?

הבה נקשיב לסיפור הבא, וניווכח כיצד שיחה רגילה ויומיומית, עלולה לגרום הרס וחורבן, חלילה.

סיפור 1 | הסיפור שכמעט נהרס

האוטובוס קרטע במעלה הכביש המוביל לשכונת 'הדרי הגן'. מיכל ותהילה ישבו בספסל הסמוך לדלת האחורית, ושקעו בשיחה אודות הבשורה המרעישה: האירוסין של בן הדוד שלהן - ראובן מהישיבה, עם הכלה הטריה - הודיה.

"מדוע שראובן ירצה להתחתן עם בחורה כזו?" שאלה מיכל את תהילה. "היא נראית כזו בחורה שקטה, רצינית, חמורת-סבר, וגם לא חכמה במיוחד. הוא בחור צעיר, למדן, מלא שמחת חיים!"

"גם אני חושבת כך", הסכימה תהילה. "תמיד הייתי בטוחה שראובן ברקוביץ' ימצא מישהי טובה יותר עבורו".

"פשוט מדהים", הוסיפה מיכל. "מה גורם לבחור לקחת מישהי מתחת לרמה שלו?"

השיחה נמשכה, התגלגלה והסתעפה. מיכל ותהילה לגלו על הכלה של ראובן (אולי מתוך קנאה...?), צחקו על הבדיחות שהוא יספר והיא לא תבין, תיארו לעצמן מה יגיב כשיקלוט 'עם מי נפל', והביאו דוגמאות של זוגות נשואים שאינם מסתדרים בגלל פער גדול כל כך בין שני בני הזוג.

מיכל ותהילה לא ממש חשבו על מה שהן אומרות. הן לא דיברו מתוך ידע מקצועי, וגם לא מתוך היכרות מעמיקה עם ראובן. את כלתו הודיה הן בכלל לא הכירו לעומק. גרעין השיחה היה מילה אחת ששמעה תהילה מבת דודה שלמדה עם הודיה כמה שנים בתחילת בית הספר, בתוספת התרשמות קצרה

מהודיה עצמה אותה פגשו אתמול למשך כמה דקות. האוטובוס התקרב אל התחנה הראשונה בשכונה, ולפתע קמה האשה שישבה מאחוריהן ממקומה. היא פנתה אליהם בפנים חמוצות, והטילה פצצה: "בנות, תודה על המידע שנתתן לי", אמרה בפנים עצובות. "אני עדנה ברקוביץ', אמו של ראובן, אני לא ידעתי את כל הדברים שאמרתן על הודיה, והם נתנו לי חומר למחשבה, אולי החתונה הזו היא טעות, נראה מה נוכל לעשות כדי למנוע אותה".

מיכל ותהילה הסמיקו במבוכה. "יתכן שהגזמנו", גמגמה מיכל. "זאת אומרת, אנחנו לא באמת מכירות אותה, רק..."

זה היה מאוחר מדי. אמה של ראובן ירדה מהאוטובוס, צועדת לביתה בפסיעות נחושות והחלטיות...

"רגע, נהגו!" זעקה תהילה. "אנחנו חייבות לרדת!"

מיכל ותהילה קפצו מהאוטובוס ורצו אחרי עדנה. "תראי, האמת שפגשתי אותה אתמול והיא עושה רושם מעולה!" הבטיחה תהילה.

"סתם ליהגנו בלי כוונה", הוסיפה מיכל. "אל תתייחסי לשטויות שלנו! היא ממש מקסימה!"

"תודה על המידע החדש והחשוב", חייכה עדנה. "אם כך, לא אעשה דבר. אני שמחה שכלתי נחמדה ומיוחדת כל כך, כפי שנוכרתן לפתע".

"כן" הוסיפה תהילה. "וכשחושבים על זה... הם היו נראים ממש מושלם ביחד".

"אולי באמת קצת הגזמתן", אמרה האישה לבנות. "המשפחות חפצו בשידוך, הזוג בחר להתחתן, וכנראה שיש להם סיבות טובות".

"לא התכוונו לקלקל ולפגוע", התנצלה מיכל. "תמסרי ממיכל ומתהילה ד"ש לראובן".

עכשיו הטילה האישה את הפצצה השנייה... מתברר שהיא סתם 'עשתה הצגה'...

"איני יכולה למסור, כי לאמיתו של דבר אינני אימא שלו", הפטירה, ופתחה שוב בצעידה החלטית. "אבל בהחלט יכולתי להיות... תיזהרו על המילים שלכן!"

תובנה !

בואו ניקח אחריות על המילים שלנו! משפט שלילי יכול להרוס לאדם אחר את החיים! לצער אותו, לגרום לו נזק...

כמה לא נעים לנו כשמדברים עלינו באופן שלילי, אז למה לעשות זאת לאחרים? אם נתרגל לדבר חיובי ולהימנע כליל מלשון הרע, נהפוך את חיינו וחיי חברינו לגן עדן של ממש!

אבל, אתם יודעים מה עוד אפשר ללמוד מהסיפור? תרגול טוב שיעזור לנו להבחין בקלות מה מותר לדבר, ומה אסור לדבר:

דברים שהיינו אומרים ליד האדם עליו אנו מדברים, נאמר גם שלא בפניו. אבל דברים שהיינו נמנעים לומר בפניו כשהוא שומע ורואה, או בפני בני משפחתו, לא נאמר שלא בפניהם...

הרעיון הזה מופיע בדברי חז"ל (שבת ק"ח ב): "אמר רבי יוסי, מעולם לא אמרתי דבר וחזרתי לאחוריי". ומפרש המאירי: "לא סיפרתי לשון הרע על אדם, עד שאהיה צריך להחזיר פני לאחוריי אם שום אדם שומע במה שאני אומר".

זה הביטוח הטוב ביותר כנגד לשון הרע! לפני שנאמר דבר מה על מישהו, נחשוב: אם הוא היה כאן עכשיו בשיחה, היינו אומרים זאת בפניו? אם לא, זה כנראה זה 'לשון הרע'...

וברוח הדברים הללו, הנה פטנט מועיל וקל לזהירות תמיד מלשון הרע: מדברים על מנחם? נדמיין שמנחם נמצא איתנו פה עכשיו מאחורי הגב! כך, נדבר רק מה שהיינו מדברים בפניו. כי באמת, מי שנאמן לחברותו עם מנחם, מבחינתו כאילו מנחם נמצא פה עכשיו...

על חברים, מדברים רק חיובי. וכך על כל אדם מישראל.

ומה עם החשק שיש לפעמים לדבר לשון הרע? גם לכם המילים מדגדגות לפעמים על קצה הלשון, מבקשות לפרוץ החוצה? הנה סיפור מרתק שיעשה לנו סדר:

סיפור 2 | על מי אנתנו לא אוכניק לדבר לשון הרע?

אחד מתלמידי ישיבת סלבודקא - שם בליטא לפני מלחמת העולם השנייה - ניגש אל רבו, רבי אייזיק שר זצ"ל, ומצוקתו בפיו:

"כיצד אוכל להימנע מדיבורי לשון הרע, כבוד ראש הישיבה? זה נראה לי פשוט בלתי אפשרי, לא לדבר שום דבר שלילי על א--אחד... אני ממש משתוקק לשבת עם החברים, לפטפט קצת על זה ועל ההוא, לדון על מה שאירע בישיבה עם איזה תלמיד, אני לא מצליח להתגבר על החשק הזה! כל יום אני מחליט להפסיק, ונכשל מחדש!"

"אני בהחלט מבין לליבך", הפתיע ראש הישיבה. "התאווה לדבר לשון הרע היא עצומה ממש. אבל, תרשה לי לשאול אותך שאלה. תגיד: על אביך אתה גם מדבר מידי פעם לשון הרע?"

"חלילה!" השיב התלמיד בנחרצות. "על אבא שלי? אין מצב שאדבר עליו לשון הרע! אדרבה, אם אשמע מישהו שמדבר עליו משהו שלילי, אגעור בו! אבא שלי הוא איש מיוחד!" (ובעברית מדוברת: עד אב'שלי!)

"אביך אכן איש מיוחד", אישר ראש הישיבה. "אך, לא יתכן שאין לו שום חיסרון. איך כתוב? 'אדם אין צדיק בארץ אשר לא יחטא' (קהלת ז, כ) - גם לצדיק הכי גדול יש איזה חטא קטנטן. אז איך אתה מצליח להתאפק מדיבורי לשון הרע על אביך?"

"ראש הישיבה, אבא שלי זה ענין אחר!" הצטדק הבחור. "זה לא ענין של יש מה לדבר או אין מה לדבר, אני פשוט לא רוצה לדבר עליו! אני, אני אוהב אותו! אני רוצה רק לעזור לו ולהועיל לו! איך אני ידבר עליו לשון הרע? אבל על אנשים אחרים, יש לי ממש חשק לדבר!"

"אתה אוהב את אביך", חייך ראש הישיבה. "לכן אין לך שום חשק לדבר עליו לשון הרע. אתה אפילו נחרד כשאתה שומע מישהו אחר מדבר עליו. זו הנקודה! תשקיע באהבת ישראל, לחוש בכל חבר כאילו הוא אחיך, ואז פשוט לא תרצה לדבר על אף יהודי לשון הרע... לא תצטרך להילחם עם יצרך כל היום, פשוט לא יתחשק לך..."

! תובנה

כך כתוב בספר הנפלא 'קיצור שולחן ערוך' (כט, יב):

"מצוה על כל אדם לאהוב את כל אחד ואחד מישראל כגופו, שנאמר 'ואהבת לרעך כמוך', לפיכך צריך לספר בשבחו, ולחוס על ממונו, כמו שהוא חס על ממון שלו, ורוצה בכבוד עצמו".

הפעלה | 'אמנת יחדיו לשמירת הלשון'

משפט פתיחה:

תחרות ליצירת כרזה קולעת ויפה.

הסבר כללי:

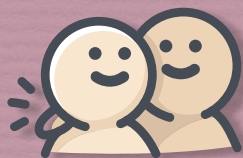
כל סניף עורך תחרות בין קבוצות, על משפט יפה בנושא שמירת הלשון, לתלייה על כרזה גדולה בסניף.

חומרים נדרשים:

דפים ועטים לכולם.

הסבר מפורט בשלבים:

1. מתחלקים לארבע קבוצות.
2. כל קבוצה חושבת יחד על משפט יפה בנושא שמירת הלשון, לתלייה על כרזה גדולה בסניף שלנו כל השנה.
3. הקבוצה הזוכה תזכה לפרס מיוחד.
4. איך בוחרים את המשפט המנצח? אפשר לערוך הצבעה, כשכל אחד רשאי להצביע רק על משפט של קבוצה אחרת. לחילופין, אפשר למנות מראש שלושה שופטים שיכריעו ברוב קולות.
5. המשפט המנצח נבחר? יופי! עכשיו אנחנו צריכים לעצב אותו על גבי כרזה. מי מהחניכים יודע לעשות זאת? נעודד ונסייע ליצור את הכרזה ולתלות אותה כבר במפגש הבא.
6. ניתן ליצור תחרות נוספת, ולהטיל על כל קבוצה לעצב את המשפט על גבי כרזה. מומלץ לתלות בסוף את כל הכרזות, כדי לא לגרום עגמת נפש.

מסרך 8

הבולם פיו בשעת מריבה

בעת מריבה, סכסוך או מתח חברתי, לעתים מישהו זורק מילה או שתיים, ואז העסק מחריף... מישהו נעלב, הוא עונה בשצף קצף, וחבריו מעלים את הטון...

לפעמים נדרש זמן רב מאוד לרפא את הכאב ולתקן את הקרע.

כולנו מכירים מריבות שהתפתחו בעיקר בגלל... מילים.

בואו נצא לבדוק את כוחן של המילים, ולחשוב יחד איך אפשר לבנות איתן, במקום להרוס חלילה. להשתמש בכוחן של המילים, לטובה ולברכה.

שאלות לדיון:

1. איך אפשר לבנות חיים ברגע, או לקלקל אותם ברגע?
2. מה מפריע וחמור יותר, היזק ממון או דיבור פוגעני?
3. איך נוכל למנוע מריבות? האם זה אפשרי בכלל?

תשובה

המדרש מתאר לנו מעשה מופלא ברבי שמעון בן גמליאל, שלמד מעבדו החכם לקח חשוב לחיים [על פי מדרש רבה ויקרא, פרשה לג, א]:

רבי שמעון בן גמליאל היה מחשובי תנאי המשנה, ואף כיהן כ'נשיא ישראל'. מבני בניו של הלל הזקן היה, וכמו סבו היה אף הוא חכם גדול בתורה, נערץ על כל היהודים בדורו.

עבד נכרי היה לו לרבי שמעון בן גמליאל, 'טבי' שמו, ומעשים רבים מספרת לנו הגמרא אודות מה שאירע עם אותו 'טבי' (יש גורסים במדרש: 'רבן גמליאל', אודותיו מפורסם בש"ס שהיה לו עבד בשם זה. ויש אומרים שכל העבדים החכמים כונו 'טבי').

פעם, קרא רבי שמעון לטבי עבדו וביקש ממנו: "לך נא לשוק, וקנה לי מאכל טוב". הלך העבד הנאמן לשוק, וכעבור כשעה חזר עם לשון בקר טריה שהשיג אצל הקצב. "בבקשה רבי שמעון אדוני", הניח את הנתח על שולחן רבו. "הא לכם מאכל טוב". מספר ימים חלפו. שוב פנה רבי שמעון לטבי עבדו ובקשה בפיו: "צא בבקשה לשוק, טבי. הבא נא לי מאכל, הפעם תסתפק במאכל גרוע, אין לי צורך במאכל משובח וטוב".

יצא טבי לשוק, חזר כעבור שעה, ובידו... לשון בקר!

"לשון בקר?" התפלא רבי שמעון. "כשביקשתי ממך להביא מאכל טוב, הבאת לשון. ועכשיו שביקשתי מאכל גרוע, אתה שב ומביא לשון?"

"רבי, זה אכן כך!" הסביר טבי. "כשהיא טובה, אין טובה מלשון! אך כשהיא גרועה, אין גרועה מן הלשון!"

אכן כך. כאשר מדברים בלשון דברי תורה, תפילות ומילים יפות לבני אדם, הרי הלשון

טובה מאוד. ואם מדברים קללות, מילים קשות והעלבות, הרי הלשון רעה מאוד!

הקב"ה נתן לנו מתנה ענקית - הלשון. אנו יכולים להשתמש בה לטובה, להפוך אותה למבצר שמפיץ אהבה וטוב בעולם. לולי כך, עלולה הלשון להפוך למוקד של רוע, צער ומריבות... הכל תלוי בנו.

הבה נתבונן בעצמינו, ניזכר במריבות וסכסוכים שהתפתחו סביבנו. תמיד-תמיד יש שם מילים פוגעניות, שהעצימו את המריבה והוציאו אותה מכלל פרופורציה: בהתחלה זה משהו קטן, ויכוח מקומי על קדימות בתור או על ממתק או משחק, ופתאום מישהו אומר כמה מילים, השני מזכיר לו שהוא הרבה יותר גרוע, הראשון עונה 'מי אתה בכלל, הרי כולם יודעים ש...'. ותוך כמה דקות נדלקת 'מדורה' שאף אחד לא יודע כיצד לכבות...

שימו לב! הנשק המרכזי של 'חיל המריבה והסכסוך', הוא: המילה! כי כוחה של המילה אדיר לשבור ולהרוס.

אבל מידה טובה מרובה: המילה היא זו שמסוגלת לבנות, לתקן ולרפא. אז קודם כל, **נימנע בכל מחיר מזיבור שלילי, בפרט בעת מריבה. ובנוסף, נרבה במילים טובות וחיוביות.**

אם כבר דיברנו על מאכל הלשון, הנה **סיפור נוסף ומחכים** [גם הוא, על פי מדרש רבה ויקרא לג]:

רבי יהודה הנשיא, התנא הגדול שערך את ששת סדרי משנה, ערך פעם סעודה לתלמידיו. רבי היה עשיר גדול, ולמרות שכפי שהעיד על עצמו "מעולם לא נהנה מהעולם הזה אפילו באצבע קטנה", היה מאכיל את אורחיו במאכלים דשנים ומשובחים. המנה העיקרית בסעודה היתה לשונות בקה. פרוסות רבות הונחו במגשים והוגשו לפני הסועדים.

אם טעמתם פעם לשון בקה, ודאי אתם יודעים שעיקר העונג באכילת לשון הוא כאשר היא מתבשלת זמן רב מאוד ומתרככת באופן מיוחד. לשון רכה נחשבת למעדן של ממש. ובכן, בסעודתו של רבי, חלק מהלשונות היו רכות דיים, אך חלקן היו עדיין קשות. באופן טבעי, בררו הסועדים את הלשונות שהוגשו בפניהם, נטלו לצלחותיהם את הרכות והשאירו במגש את הקשות.

עמד עליהם רבי ואמר: "מורי ורבותי! לקח גדול יש לנו ללמוד מהנעשה כאן בשולחן;

לשון רכה, היא מצויינת, ואילו לשון קשה, גרועה היא מאוד. אני מתכוון כמובן ללשון שלנו, המילים שאנו מוציאים מפינו! מי שישמור על לשון רכה, יאמר לחברו רק דברים חיוביים - מחמאות וברכות, לשונו תהיה לו לברכה ולהצלחה. אולם מי שיהפוך את לשונו לקשה, יאמר דברים שליליים, יפגע ויעליב, אוי ואבוי לו ולנפשו".

ומה עם קצת 'צחוקים'? דיבורים קטנים וחמודים על חשבון השני? מה, באמת אני צריך להפוך לתמים שלא יודע לעקוץ קצת? ככה בשביל האוירה הנחמדה... לא משהו רציני...?

אז זהו, שלא! מי שרוצה להיות חברה'מן ומקובל בחברה, מוטב לו שישקיע בדיבור חיובי וטוב! ויזהר כמו מאש מפגיעה.

דברים מרטיטים כתב בספר 'פלא יועץ' (ערך אונאה), בחומרת עוון הפגיעה המילולית: "ויש אונאת דברים, שהוא חמור מאונאת ממון, וזה מה שאמרו (בבא מציעא נט, א) כל השערים ננעלו חוץ משערי אונאה. והוא נפרע על ידי הקדוש ברוך הוא בעצמו פירעון חזק, וגם בזה רבים כשלו, כי לא ידעו מהו אונאת דברים.

והכלל הוא: **שכל שמצער חברו בדבריו הוא אונאת דברים!** וכדי לידע באיזה דברים מצטער חברו, יקיים תמיד מאמר רבותינו זכרונם לברכה שאמרו (שבת לא א) "דעלך סני לחברך לא תעביד" - מה ששנוי עליך, לא תאמר לחברך.

ורבים מעמי הארץ זה דרכם כסל למו, שמצערים את חבריהם דרך שחוק וקלות ראש כדי להרבות שמחה של הוללות, והרי זה "כמתלהלה היורה זיקים" (משלי כו יח. ופרש"י: " כמתייגע לירות זיקים של אש"), וענוש ייענש באופן שתהיה השמחה לתוגה נהפכת!"

סיפור | איקר וטפל

ב'מוסד לביטוח לאומי', היה מקובל כי אם זכה אדם והגיע לגיל מאה, הוא זוכה לביקור מנהל הביטוח הלאומי, המבקש לעמוד בעצמו על צרכיו ואורח חייו של הקשיש. מן מנהג כזה, שהשתרש מדור לדור בהנהלת הביטוח הלאומי.

כך היה גם בהגיע מרן הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל לגיל מאה. מנכ"ל הביטוח הלאומי, מר ברוך מרום, עלה לביקור בביתו. לאחר הפגישה

הממושכת, סיפר מר מרום להרב אליעזר יוטקובסקי שליט"א על תוכנה:
הוא שאל את הרב וואזנר את השאלה המתבקשת - "במה הארכת ימים?" -
כיצד זוכים להגיע לגיל מאה בצלילות הדעת ובבריאות הגוף?
השיב הרב וואזנר בסיפור:

מעשה שהיה בגן החיות, כאשר האריה, מלך החיות אכל דבר מה בעל ריח לא
נעים, ופיו ושיניו וכל רעמתו הפכו לנושאי הריח הדוחה והמצחין.
האריה הרגיש בריח לא נעים, אבל לא ידע האם הריח נודף מפיו, או ממקור
אחר.

נקרא החמור אל האריה, והתבקש להריח את פיו. 'אכן כן', העווה החמור את
פניו בזעף, 'סירחון רב עולה מפיק, אדוני האריה, אי אפשר לעמוד בו!'
מיד טרף האריה את החמור ולא הותיר ממנו אלא גל עצמות... וכי כך מדברים
אל המלך? בפחיתות ובחוסר כבוד?

מיד אחריו, נקרא הכבש אל האריה, והתבקש להריח אף הוא. בראותו את
עצמות החמור מתגוללות, התחכם הכבש, הריח ואמר: 'אדוני המלך, מפיק
עולה ניחוח ערב ממשי. ריח של בושם משובח ונפלא...'

'שקרן!' שאג האריה וטרף גם את הכבש. וכי הוא חושב שנסתרה בינת המלך?
כיצד הוא מעז לשקר במצח נחושה ולדווח על הסירחון הנורא כעל ריח ערב
ונעים?

והנה, נקרא עתה השועל, הפיקח שבחיות, והתבקש להריח את פי המלך. הבין
השועל את מה שלא הבינו החמור והכבש, והשיב בהתנצלות: 'אדוני המלך,
התקררתי והאף שלי סתום, אינני יכול להריח...'

אמר הרב וואזנר: 'אתה שואל במה הארכת ימים? הבה ואומר לך: כבר שבעים
שנה שאני רב בבני ברק, וכשנקרו לפני מחלוקות, סכסוכים ופיצולים, תמיד
אמרתי שאני לא מבין בזה, ובחרתי לשתוק ולא לדבר...'

כי במחלוקת, לא משנה באיזה צד תימצא, גם החמור הצודק וגם הכבש
המתחכם משלמים את המחיר.

עדיף להיות השועל, זה שהאף שלו סתום ואינו מסוגל להריח, ולהאריך ימים
בטוב ובנעימים...'

! תובנה:

זוהי חכמת "הבולם פיו בשעת מריבה", עליו אמרו חכמינו (חולין פט, א) "אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שבולם את עצמו בשעת מריבה".

מסר זה טמון במילים "מי האיש החפץ חיים? נצור לשונך מרע".

אריכות ימים בבריאות היא שאיפה כמוסה, הרי כל אחד מוכן לעשות הכל בשבילה: תפילות אין-סוף, סגולות שונות, דרישה ברופאים, פעילות גופנית ועוד. מה לא עושים כדי להאריך את ימינו בטוב ושנותינו בנעימים?

והנה מבטיח לנו דוד המלך: **אתה חפץ בחיים? הנה הכלי: נצור לשונך מרע!** אם תשמור את לשונך מלדבר רע, תזכה לחיים!

אך לא מדובר רק בסגולה, מדובר בסיבה ותוצאה:

חיים של דיבור תמידי על הזולת, מה עשה ולמה, כמה ואיך, הם חיי תחרות הנוגסים בשלוות הנפש, והופכים את החיים למרדף מייגע ובלתי פוסק!

לעומתם, חיים של שמירת הלשון, הם חיים באווירה טובה, אוירה מקבלת, אוירה של חינוך וטוב. אלה חיים באטמוספירה אחרת, באוויר צלול ונקי, חיים בגבעה פורחת וצחורה! אין עוד פלא כי החיים באווירה כזו מאריכים ימים...

הפעלה | מילון הסניף שלנו

משפט פתיחה:

היום נחליט איזה מילים הם מחוץ לתחום אצלינו ביחדיו!

הסבר כללי:

כל אחד בוחר את חמשת המילים השליליות, וחמשת המילים החיוביות. ביחד בוחרים את הנבחרת!

חומרים נדרשים:

דפים ועטים לכולם.

הסבר מפורט בשלבים:

1. כל אחד רושם חמש מילים שאינו רוצה שייאמרו על ידי אף אחד בסניף, וחמש מילים שהוא רוצה שדווקא כן יגידו בסניף.
2. לאחר מכן נערוך בדיקה יחד, איזה מילים נכתבו הכי הרבה. 5 המילים שנכתבו על ידי המספר הרב ביותר של החניכים, הן הנבחרת שלנו!
3. כדאי לערוך את הספירה יחד, באווירה טובה. יושבים עם רשימה, כל אחד מקריא מה כתב, אם זו מילה שעוד לא הוקראה, כותבים אותה, אם זו מילה שכבר הוקראה נכתבה, רושמים לידה . כך לפי מספר ה- ליד כל מילה, נדע כמה פעמים היא נבחרה.
4. תולים רשימה עם נבחרת המילים השליליות, אותן לא אומרים!
5. תולים כריזה בולטת של חמשת המילים החיוביות, אותן אומרים כמה שיותר!

מערך חגיגי

ימים נוראים: הסיפוק שבסליחה

רוח טהרה נושבת בימים אלו. עברו עלינו ימי ראש השנה, בהם היינו בבית הכנסת, ראינו את הרצינות והתפילות של כולם, ונרעדנו בנפשנו לשמע קול השופר. כעת רוח הטהרה מתפשטת ומזככת יותר... אנו מחפשים לעשות טוב יותר, ולהיות יותר מושלמים לפני היום הקדוש ביותר, הלא הוא יום הכיפורים.

במערך זה נעמיק וננתח את הצורך שמאחורי בקשת הסליחה, וההכרח בה לפני יום כיפור.

עִים לֵב

מבנה המאריך מעט שונה. לכל סאלנה ניתנת תשובה מיידית. כי הפאלנות המ תהיות אמיתיות העולות מהשטח, ועלינו לספק תשובה ברורה לכל אחת.

שאלות לדיון

יום כיפור הוא יום של סליחה מהקב"ה, מה קשורה לכך בקשת סליחה של אחד מחברו?

תשובה: יום כיפור הוא יום מיוחד, שמעניק לכל אחד הזדמנות להתנקות מהחטאים ולהתחיל הכל מחדש. אבל יש דברים שאפילו יום כיפור לא יכול לתקן. הקב"ה סולח על העבירות שנעשו כלפיו, כמו חילול שבת ואכילת מאכלים לא כשרים.

אבל על עבירות שבין אדם לחברו - כמו לשון הרע וגניבה - הקב"ה לא סולח עד שמי שפגענו בו, ברכושו, בגופו או בנפשו, יסלח לנו!

למה קשה לנו לבקש סליחה?

למשל, אם פגעתי פעם בחבר עם בדיחה מושחזת, אני 'מתבשל' בתוך עצמי שבוע שלם עד שאני מסוגל לבקש סליחה. למה זה כל כך קשה? מדוע כשדרכתי למישהו על הרגל, אני מבקש סליחה בלי בעיה, ואילו כשפגעתי בו, אני כל כך מתקשה בזה?

תשובה: בקשת סליחה היא בעצם הודאה בטעות. אני כאילו אומר לחבר: נהגתי לא נכון, ולכן אני צריך לבקש את סליחתך. קל לנו להודות בטעויות קטנות, כמו דריכה על הרגל, אבל קשה לנו להודות על טעויות משמעותיות - כמו פגיעה בחבר והעלבתו ברבים. נדרש אומץ לומר לעצמינו ולחבר: טעיתי, מכאן והלאה אתקן את דרכי.

אז איך עושים זאת? איך יהיה לי אומץ לבוא ולבקש סליחה? תנו רעיון!

תשובה: נכון, לא נעים לבקש סליחה. כדאי לנו להפנים כי על אף הקושי, בקשת הסליחה מביאה את המבקש לכך שהוא מרגיש אחר כך נקי, טהור ומרוצה. היא מלבינה את חטאיו ועוזרת לו להשתקם ולסלוח לעצמו.

בקשת הסליחה מביאה את החבר לכך שידע שאני, המבקש, לא עשיתי את מה שעשיתי מתוך רצון להרע, אלא מתוך שגגה או אי שימת לב.

ואילו כשלא מבקשים סליחה ולא מתנצלים, הרגשת הצד השני היא תמיד: חברי רוצה להרע לי! ברגע שמבקשים סליחה, מבהירים לצד השני שאנחנו כן אוהבים ומבינים, רק טועים לפעמים, וזה קורה.

סליחה מחזירה את היחסים לקדמותם. במקום ששנינו נהיה מרוחקים זה מזה ולא נרצה קרבה, אנו הולכים ומתקרבים יותר ויותר זה לזה עד שהידידות יכולה להיות מוצלחת ופורחת כמו פעם.

אם נחשוב על הרווח שיצא לנו מבקשת הסליחה, יהיה לנו קל יותר לבקש סליחה.

כי ברגע שמתנצלים - יורד עול כבד מאוד מכתפי שני הצדדים.

קשה לבקש סליחה? לפעמים. לפעמים אפילו קשה מאוד. אבל כשנצליח, נוכל לבוא לבית הכנסת לתפילת יום הכיפורים ולהרגיש זיכוך מלא בכל איברינו. הצלחנו, התגברנו על המכשולים, עשינו מה שיכולנו, ועכשיו אנחנו טהורים וזכים.

עים לב

מטרתנו לתת לחניכים להרזיש את היופי שבבקשת הסליחה, ואת הכיף שבה
מביא לנו לאחר מעשה. חשוב שהחניכים יהיו שלכולם קשה לבקש סליחה,
ובכל זאת כולם נהנים מבקשתה לאחר מעשה. כדאי גם לספר על עצמך,
כיצד אתה ביקשת סליחה וזה עצר לרוגע הפשי שלך.

טיפ:

נוכל לתרגל בדמיון שלנו את הרגע בו אנחנו ניגשים לחבר ומבקשים סליחה.
נדמיין זאת כמה פעמים, שוב ושוב, עד שבמוח כבר התרגלנו לרגע הזה, ואנחנו כבר
לא כל כך נרתעים ממנו.
קעת זה הרבה יותר קל! אפשר גם לתרגל את בקשת הסליחה מול המראה, או מול
אח/חבר קרוב.

סיפור 1 | תפוח אדמה רקוב...

המורה יהושע ביקש מתלמידיו להביא לבית הספר שק תפוחי אדמה לצורך ניסיון חשוב.

ואכן, למחרת הופיעו כל התלמידים ושק התפודים על שכמם.

קרא המורה: ראו תלמידיי היקרים! מהיום, כל אחד מאיתנו, שעה שהוא נפגע מחבר, יקח תפוח אחד מהשק, ויעביר לשקית הנפרדת, ובעוד מספר ימים נראה משהו מעניין...

מדי יום, נדדו תפודים בודדים, או רבים, מהשק אל השקית. עד שבתוך כמה ימים עברה כל תכולת השק לשקית הנפרדת, והיו שהוצרכו להביא מהבית שק נוסף...

יום ועוד יום חולף, והמורה יהושע טרם מגלה מה מטרת הניסוי. כשחלפו שבועיים ימים, החלו תפוחי האדמה להרקוב, והכיתה התמלאה סירחון...

עוד כמה ימים חלפו, והתלמידים הם שפנו למורה וביקשו להפסיק את הניסוי, כי אי אפשר כבר לעמוד בצחנה הנוראה...

נעמד המורה ואמר: זה מה שרציתי להראות לכם! כל פגיעה נוספת שאנחנו זוכרים ושומרים, הופכת לתפוח אדמה בליבנו. הזמן חולף, התפוח אדמה מרקוב, והלב מתמלא צחנה! מי שרוצה לב נקי ורענן, צריך לשמור אותו מלהפוך לשקית פגיעות שמרקבות.

הבה נבקש סליחה, ונסלח זה לזה!

! תובנה

אם נמחול מיד, אם נבליג, נוותר, ונשתוק, ונבקש סליחה כשצריך - נרוויח לב נקי וצח!

ואיך נוכל לסלוח? לפעמים הלב ממאן, והפה רוצה לומר: לא! לא סולח!

אז מה עושים?

סיפור 2 | עוצמת הסליחה

שכונת בית ישראל בירושלים, עיצומה של מלחמת ששת הימים.

התריסים מוגפים, החנויות נעולות, השקט השורר ברחובות מופר רק משריקות הפגזים העפים היישר מלועי התותחים הירדניים שמעבר לגבול, שלא פסקו להמטיר על השכונה אש וגופרית, בלי רחמים ובלי הפוגות, מתוך מטרה להכניע, וכמה שיותר מהר...

במקלט קטן וטחוב מתחת מבנה ישיבת מיה, הצטופפו בני הישיבה וראשיה, לצד משפחות המתגוררות בשכונה. בני הישיבה ניסו להגביר את קול התורה במקלט, אך הלמות הפגזים ורעמי התותחים גברו עליהם.

אך לילה אחד, המצב החמיר שבעתיים. ללא הפוגה לרגע בודד, התקיפו הירדנים במטר עז של פצצות את שכונת 'בית ישראל' ומבואותיה. התותחים השליכו מאות פצצות מדוייקות אל עבר השכונה, אשר בטבורה נמצא המקלט...

מפלס האימה במקלט שבר שיאים. בני הישיבה לצד תושבי השכונה, רבנים נשואי פנים לצד סוחרים וכובסות, היו נתונים בחרדה עד כדי שיתוק.

איש לא יכול היה לעצום עין, המקלט רעד מעוצמת ההפצצות וכל יושביו נעו בתוכו ברעדה... אין ליהודים על מי להישען, אלא על אביהם שבשמים...

בני הישיבה החלו להתפלל בדמעות, נשות השכונה לא הוציאו את עיניהן מספר התהלים. לפרקים היה נראה כי המקלט כולו מתמוטט על יושביו, וזעקות 'שמע ישראל' חרדו את האווירה.

אנשים כבר לא האמינו, כי הלילה הזה יסתיים בעודם בחיים. 'אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם', התחזקו בביטחון, 'אל יתיאש מן הרחמים'.

לבסוף, לקראת הבוקר, פחתו ההפצצות. מכאן, המלחמה הלכה ונרגעה עד שפסקה כליל. אבל ליל האימה במקלט, היה עבור כל משתתפיו טראומה שלא תישכח במהרה, והותיר בלבם חותם שלא יימחה לעד!

עם תום המלחמה, באחת ההזדמנויות בהן עורר ראש ישיבת מיר - הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, את קהל שומעיו, פתח ואמר:

"זוכרים את ליל האימה במקלט? זוכרים את זעקות האימה, את החרדה הקיומית, את קריאות ה'שמע ישראל', את סכנת המוות המוחשית?"

השאלה הייתה רטורית. אין מי ששכח, אין מי שרושם ליל האימה חלף מלבנו. "כפי שבנין הישיבה הותקף ונהרס בחלקו, כפי שכל הסביבה הפכה עשנה, זה היה יכול לקרות חלילה גם לנו. בזכות מה ניצלנו מן התופת? איך, למרות הסיכון והמתקפה, נותרנו בחיים?"

הס עמד בהיכל, היה ניתן לחתוך את המתח בסכין.

רק רבי חיים מרעים בקולו החוצב:

"שרדנו את אותו ליל זועות בשלום, בזכות אשה אחת, שישיבה עמנו במקלט!"

הציבור האזין מופתע. מי היא זו האשה הזו?

רבי חיים לא מותיר מקום לסקרנות:

"במקלט הייתה גם אשה אחת, כובסת העמלה קשות לפרנסתה. כשכולם צעקו וזעקו בפחד ושותקו למקומם באימה, היא זעקה מעומק לבה:

"רבנו של עולם, כבר יותר משני עשורים אני לבד, מאז עיגן אותי בעלי ונמלט בלי להותיר לי גט, עם ילדים קטנים וללא פרנסה. נותרתי מתמודדת עם חיים אומללים ועלובים, בודדים וכואבים, בהם הייתי מטרה קלה לכל מי שניסה להרע לי, בהיותי אישה בודדה ללא משען ועזרה, ללא אוזן קשבת וללא כתף תומכת. אספתי בחיי רבבות טרוניות וטענות מוצדקות מאין כמותן, על בעלי שעזב אותי לאנחות, על סביבתי שלא הבינה ללבי, על אנשים שהזיקו לי בידועין גם מתוך רוע לב.

אך ברגע הזה, כשחיי וחיי המקלט כולו תלויים מנגד, הריני מוחלת וסולחת לכל מי שחטא ופשע כנגדי ומבטלת כל כעס שיש בלבי, ובזכות זאת, אבא הטוב שבשמיים, תבטל את כעסך מעלינו וזכנו לצאת מהלילה הזה בחיים!"

רבי חיים הוסיף מיד: **"משמים ראו אשה אומללה, שלמרות כל הקושי מוחלת לכולם בלב שלם! אין ספק כי בזכותה בלבד ניצלנו, בזכות מחילתה האמיצה והאצילית!"**

ולקהל השומעים נותר המסר חקוק לכל החיים: דווקא הפגיעות הקשות ביותר, הטענות הנכונות ביותר והטרוניות המוצדקות ביותר, הן-הן מפתח לחיים!

! תובנה

נכון, לפעמים נפגענו בצדק, באופן קשה, בצורה לא הגונה. אך דווקא לכן, מחילתנו היא המפתח למחוק את כל הגזירות העומדות כנגדנו, את כל הקשיים המצפים לנו, ולהעניק לנו חיים חדשים, בטוחים ומאושרים!

למחילה יש כוח עוצמתי, בלתי נתפס. הבה נשתמש בכלי המחילה כדי להסיר מעלינו כל חולי ומצוקה, ולפתוח שערים לחיי שפע וטובה!

חשקה | בית המשפט

משפט פתיחה:

לבקש סליחה? לסלוח? בואו נשפוט את המקרה המרתק!

הסבר כללי:

נערוך "בית משפט" שיכריע על סיפור מרתק, מי צריך לבקש סליחה, והאם צריך לסלוח.

חומרים נדרשים:

אין.

הסבר מפורט בשלבים:

נספר:

"היה היתה עיירה יהודית בפולין, בה לכל אחד היה תפקיד בחיי הקהילה התוססים. געציל היה מספק לכולם דגים לראש השנה. שמערל היה מביא סכך לחג הסוכות. בערל היה משיג מצות לפסח.

ואריה? אריה היה מביא אתרוגים לסוכות. הוא היה יוצא כל שנה למסע של חודש, שבועיים הלך ושבועיים חזר, ומביא ארגזים מלאים באתרוגים עבור כל תושבי העיירה. כך יכלו כולם לקיים את מצות נטילת ארבעה מינים בהידור.

שנה אחת, יצא רבי אריה למסע, אך לא חזר. חודש כבר חלף, חג הסוכות התקרב, ורבי אריה לא נראה באופק. נשלחו שליחים, והתברר כי הוא חלה והתאשפז בעיר מרוחקת. והאתרוגים? אינם... לאף אחד לא היה מושג מאין ימצאו אתרוג השנה. העיר היתה כמרקחה...

ערב חג הסוכות, פשטה שמועה בעיר כי געציל השיג אתרוג! אתרוג אחד ויחיד, בו יוכלו כל אנשי העיר לקיים את המצוה! כולם רצו לחזות בפלא, ובחג הסוכות בשעת בוקר מוקדמת כבר השתרר תור ארוך בפתח ביתו של געציל. כל אחד נטל את האתרוג, הצמיד אותו אל הלולב, ההדסים והערבות, בירך עליו והחזיר לגעציל.

לפתע, נשמעה צווחה.

זלמן, אחד מתושבי העיירה, נטל את האתרוג לידו בהתלהבות מוגזמת, והאתרוג נפל מידו, התגלגל, והפיטם נשבר... אבוי!

אתרוג שהפיטם שלו נשבר, פסול ביום הראשון (בשונה מאתרוג שגדל על העץ ללא פיטם, שהוא כשר)! איזו אכזבה! איזה שבר נורא!

געציל זעם על זלמן: "איך עשית לי את זה?" זעק בקול אל מול כל תושבי העיירה. "מה חשבת לעצמך? חסר אחריות שכמוך! טיפש!"

זלמן נפגע עד עמקי נשמתו. הוא הסתלק בבושת פנים מן המקום, לחייו אדומות כסלק.

נשאלת השאלה:

מי צריך לבקש סליחה ממי? געציל - בעל האתרוג - מזלמן בו פגע ברבים? או להיפך? (אולי שניהם).

נערך "משפט":

- שלושה חניכים יישבו על כס המשפט, שני חניכים יהיו עורכי הדין של געציל, שנים אחרים עורכי הדין של זלמן, נחלק תפקידי "עדים", נבחר את "געציל" ואת "זלמן".
- ניתן להוסיף שופטים, עורכי דין ועדים לפי הצורך, עד שלכל החניכים יהיה תפקיד הולם.
- כל אחד בתורו יסביר מה הוא חושב, ינסה להצדיק את הצד שלו, ולבסוף - כל אחד מהשופטים יאמר וינמק את פסיקתו.

מסרך חגיגי

סוכות: השמחה האמיתית - יחדיו!

חג סוכות ושמחת תורה מכונים בתפילה "זמן שמחתנו", ועליהם נאמר בתורה "ושמחת בחגך, והיית אך שמח!"
בלילות החג, אנו רוקדים ב'שמחת בית השואבה', שהיא זכר לשמחה הגדולה שהיתה בבית המקדש כששאבו את המים.
אבל מהי אותה שמחה? איך אני יכול באמת לשמוח? האם יש אופי תורני לשמחה?
במסרך שלפנינו ננתח את המושג שמחה, וכיצד חג הסוכות משפיע עלינו שמחה לכל השנה.

הישיבה בסוכה, היא לזכר הסוכות (או ענני הכבוד) בהם הושיב אותנו הקב"ה ביציאה המופלאה ממצרים. מדוע אם כן, אנו חוגגים את חג סוכות בחודש תשרי, ולא בחודש ניסן בו אירעה היציאה ממצרים?

תשובות

זמן הגשמים: כתב הטור (סימן תרכ"ה) "ואף על פי שיצאנו ממצרים בחדש ניסן, לא ציוונו לעשות סוכה באותו הזמן, לפי שהוא ימות הקיץ, ודרך כל אדם לעשות סוכה לצל, ולא היתה ניכרת עשייתנו בהם שהם במצות הבורא יתברך. ולכן צוה אותנו שנעשה בחדש השביעי שהוא זמן הגשמים, ודרך כל אדם לצאת מסוכתו ולישב בביתו, ואנחנו יוצאין מן הבית לישב בסוכה, בזה יראה לכל שמצות המלך היא עלינו לעשותה".

שמחת האסיף: בתורה מבואר במפורש כי חג הסוכות הוא 'חג האסיף'. כלומר, כאשר אדם אוסף אל ביתו וממלא את מחסניו בתבואה עליה עמל שנה שלימה לזרוע, לקצור ולייבש, ליבו מתרונן ומתמלא שמחה ואושר על כל השפע הזה. וכאן באה התורה ואומרת לו: רגע! שלא תטעה חלילה להתמלא בתחושת "כוחי ועוצם ידי עשו לי את החיל הזה", אלא עשה לך חג של שמחה לפני הקב"ה, לשמוח לפניו, להודות לו ולזכור שכל השפע הוא מתנה אלוקית לבניו אהוביו! לכן חוגגים דוקא עכשיו, בזמן האסיף.

מה מיוחד במצוות סוכה, יותר מאשר כל המצוות האחרות?

תשובה

תפילין, אנו מניחים על היד ועל הראש. לולב ואתרוג, אנו נוטלים בידים. בתפילה, הפה והלב פועלים. אבל במצוות סוכה, אנחנו נכנסים עם כל הגוף אל תוך המצוה!

כל פעולה שאנו עושים בסוכה, היא מצוה! משחק משפחתי, קריאת ספר, אכילה או שינה - הכל מצוה חשובה!

בסוכות, הקב"ה פונה אלינו ואומר: אני רוצה אתכם אצלי, כאן בסוכה! כל רגע ורגע שתהיו איתי ביחד בסוכה, זו השמחה שלי ושלכם, בְּנֵי אֱהוּבָי!

במהלך החג, נערכים בכל רחבי העולם היהודי אירועי "שמחת בית השואבה". האירועים נערכים ברוב עם וכוללים שירה וריקודים לצלילי כלי נגינה. מהו

מקור המנהג? ומה הקשר לחג הסוכות?

תשובה

העבודה העיקרית בבית-המקדש היתה הקרבנות, ולצד ההקרבה היו מנסכים (יוצקים) יין בפינה מיוחדת על-גבי המזבח. עבודה זו נקראת "ניסוך היין".

פעם אחת בשנה, במהלך חג הסוכות, היו מנסכים מים על-גבי המזבח. את המים היו שואבים ממעיין השילוח בטקס חגיגי ומיוחד, ובלילות החג נערכו חגיגות המוניות בבית-המקדש בהשתתפות העם העולה לרגל. החגיגות נקראו "שמחת בית השואבה" על שם שאיבת המים, והשמחה בהם היתה גדולה כל-כך שעליה אמרו: "מי שלא ראה שמחת בית השואבה, לא ראה שמחה מימיו".

אירועי שמחת בית השואבה בימינו נערכים "זכר למקדש", זכר לשמחה הגדולה שנערכה אז, מתוך תקווה ותפילה שיבנה בית המקדש במהרה בימינו, ונזכה לשוב ולהשתתף בשמחת בית השואבה הגדולה בירושלים עיר הקודש.

בתלמוד כתוב, ששמחה זו נקראת 'שמחת בית השואבה', לפי ש'משם שואבין רוח הקודש'. גם היום, אפשר להגיע לרמות גבוהות של קדושה על ידי שמחה של מצווה בחג הסוכות.

מהי הדרך לאושר ושמחה?

תשובה

שלמה המלך אומר (משלי טו, טו): "כָּל יְמֵי עֵינֵי רָעִים וְטוֹב לֵב מִשְׂתֵּה תְּמִיד".

הגאון מווילנא מסביר את הפסוק כך:

כָּל יְמֵי עֵינֵי רָעִים: העני הוא מי שנפשו רחבה, שאינו מסתפק בכל אשר לו, ההיפך של 'השמח בחלקו'... ולכן ימיו רעים, כי אי אפשר ששיג כל חפצו וימלא דעתו.

וְטוֹב לֵב: אבל מי שמסתפק במה שיש לו, טוב לו עם מצבו - ליבו שמח תמיד, כמו האדם אשר משתה בביתו, והוא שרוי בשמחת המשתה.

מִשְׂתֵּה תְּמִיד: אמנם, מי שיש לו משתה יין בבית, שמח רק בשעת המשתה, אך כ'כשמתכח מיינו כבר אינו שמח כ"כ, אבל מי ש'טוב לב' הוא כמו 'משתה תמיד' כל חייו הם משתה אחד ארוך וטוב של עונג ואושר.

אז בואו נהיה שמחים בחלקנו, נאהב את מה שנתן לנו הקב"ה, ונהיה שמחים תמיד...

סיפור | עקל'י יע קושיא

יהודי בא לפני רבי אלימלך מליז'ענסק, ובפיו קושיא. "לומד אני מסכת ברכות", הוא מספר, "והנה נתקלתי בדברי המשנה כי 'חייב אדם לברך על הרעה, כשם שהוא מברך על הטובה'. ואינני מבין, כיצד ניתן לברך על הרעה, שמצטערים עליה, כמו על הטובה ששמחים ורוצים בה?"

"אני מכיר מישהו שיוכל להשיב על שאלתך", מנחה אותו רבי אלימלך. "לך לאניפולי, גש שם לאחי רבי זושא, והוא ודאי יבאר לך את דברי המשנה".

מעניין מהו הביאור שרק באניפולי ניתן לשמוע, מהרהר היהודי בעודו צועד בדרך הארוכה. מדוע לא גילה לי רבי אלימלך את התירוץ?

והנה הוא מגיע לאניפולי, ומחפש אחר רבי זושא. "לך אל בית המדרש", מפנים אותו עוברים ושבים, "חפש מישהו בפינה האחורית, ליד התנור. שם תמיד יושב רבי זושא".

ואכן, היהודי מוצא את רבי זושא מאניפולי יושב כאחרון העניים ליד תנור העצים, הוא מטיב את הגחלים ומסייע לחימום בית המדרש, בעוד ידיו ופניו משחירות. אבל עיניו? הן מלאות שמחה וגיל.

"מה בפיק, יהודי יקר?" מקבל אותו רבי זושא.

"אחיק, רבי אלימלך, אמר ששאתה תוכל לבאר לי את דברי המשנה, בה אני מתקשה".

רבי זושא מקשיב לקושיא, ומגיב בתימהון: "איך אוכל להסביר את המשנה הזו, הרי גם לי יש בה קושיא חזקה, וכבר שנים רבות איני יודע לה תירוץ! איך יתכן שחייב אדם לברך על הרעה, וכי יש בכלל רעה בעולם? הרי הכל לטובה, ואין שום רע! מצטעה, אך לא אוכל לסייע לך בביאור המשנה".

היהודי כבר הבין למה שלח אותו רבי אלימלך עד אניפולי... כי הדברים שיצאו מליבו הטהור של רבי זושא, הבהירו לו שכאשר אדם מאמין ויודע שהכל מלמעלה, והכל לטובה, אזי הוא מתמלא שמחה ומסוגל לברך גם על הרעה חלילה, כשם שהוא מברך על הטובה...

! תובנה

מי ששמח בחלקו, יודע שהכל לטובתו, ובוטח בקב"ה, זוכה לשמחה תמידית, ומפיץ סביבו אושר וגיל.

שמחה של בן תורה, נובעת מתוך אמונה בהירה וקשר איתן עם הקב"ה, הזן ומפרנס את בניו אהוביו ברוב טוב ודואג לכל מחסורם.

חשקה | שמחה כבסיס לחיים

הסבר כללי:

משחק פירמידה, נתבונן במהות מושג ה'בסיס', ונלמד על חשיבות בסיס החיים - השמחה.

חומרים נדרשים:

- 20 קופסאות שימורים/קופסאות אחסון מפלסטיק ברוחב וגובה שווים. אפשר להשתמש גם בכוסות חד פעמיות.
- כדור טניס.

הסבר מפורט בשלבים:

1. כל חניך בתורו מתבקש לספר על דבר מה משמח שאירע לו בחודש האחרון. מתנה שקיבל, הצלחה במבחן וכדומה.
2. כל מי שסיפר על מאורע משמח, מניח חלק נוסף בפירמידה.
3. **איך בונים פירמידה?** מעמידים 4 קופסאות אחד ליד השני במרווח של 5 ס"מ זה מזה. מעליהם מעמידים 3 קופסאות [כל קופסא מונחת על 2 קופסאות, כשמתחתיה באמצע נמצא הרווח בין הקופסאות, כמו ניקוד 'סגול' הפוך]. וכך גם שורה נוספת, מעמידים 2 קופסאות מעל ה 3 הקודמות, וכך גם קופסא נוספת למעלה על 2 הקופסאות.
4. יוצרים פירמידה נוספת, במרחק מה מהפירמידה הראשונה.
5. שני משתתפים מתרחקים כ 3 מטר, ומנסים לזרוק את הכדור ולהפיל את כל הקופסאות בזריקה אחת.
6. כל קופסא שנפלה מזכה בנקודה אחת, ואם כל הקופסאות נפלו בזריקה אחת, הזורק זוכה ב- 20 נקודות. כלומר 2 נקודות על כל קופסא.
7. המנצח: מי שיש לו הכי הרבה נקודות.

הערות:

ניתן לשנות בהתאם לרמת החניכים וכוחם, את מרחק הזריקה ואת גודל הכדור.

תובנה

הבסיס הוא הכי חשוב לפירמידה כולה. כך **השמחה בחיים**, היא הבסיס להתקדמות בחיים.

השמחה נובעת מהמון מרכיבים קטנים, כמו מעשים טובים קטנים שעשינו שהביאו לנו סיפוק, ולא רק משמחות גדולות. כמו הפירמדיה, הצומחת לגובה משילוב של חלקים קטנים.

משרד ראשי: רחוב גבעת שאול 27, גבעת שאול, ירושלים
טלפון: 077-40-50-813 פקס: 153-524-236-122
דוא"ל: office.yachdav@gmail.com

